Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1096 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1887 (Ն. Տ.) 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1887 24 ՑԻՒԼՀԻՃՃԷ 1304

20 ՓԱՐԱ (Ծ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

[illegible]
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան–խան

غلطه ده نورادونكيان خانده آرەولك
غزته‌سى ادارەسنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (Ծ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դաշեկան արծաթ		160
» » Վեցամսեայ	»	»	80
» » Եռամսեայ	»	»	40
Գաւառաց » եւ տեղական Թղթատարով տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար եւ տեղական Թղթատարով վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	ֆրանք		56
» » վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է.
Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 31 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1887

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԱՐԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Լրագրոյս օգոստ. 26 թուոյ [illegible] խորագրին ներքեւ հրատարակեցինք Կ. Պոլսէ Լոնտոնի լրագրաց ուղղեալ հեռագիր մը, որ Տիարպէքիրի Հայոց մէկ մասին ի Հռոմէականութիւն յարելու՝ շարժմանն առթիւ մեր Ամեն. Ս. Պատրիարքին եւ Հռոմէական Հայոց Պատրիարքին ձեռնարկներուն վրայ տեղեկութիւններ կու տար։

Ընթերցողք անշուշտ դիտեցին այդ հեռագրի վերջին հատուածն, որ Ազարեան Պատրիարքին կը վերագրէր զարմանալի յայտարարութիւն մը, զոր ըրեր է դատական եւ կրօնական գործոց Վսեմ. Նախարարին. Ն. Գերապայծառութիւն ըսեր է թէ «Ճիզուիտք, Հա«յերն ի կաթոլիկութիւն դարձնելով, «մեծ բարիք մը կ'ընեն Օսմ. Տէրու«թեան. զի Հայ Կաթոլիկներն աշխար«հաքաղաքացի են, եւ Ուղղափառ Հա«յերէն կը տարբերին անով զի չունին «հայ ազգութեան գաղափար։»

Մեք չուզեցինք հաւատալ թէ Ազարեան Պատրիարքին պէս ուշիմ եկեղեցական մը այսպիսի անհեթեթ խօսք մ'ըսած լինի։ Ուստի, չորս-հինգ օր սպասեցինք որ հերքում մը տրուէր։ Այդպիսի հերքում մը չերեւցաւ, եւ միւս կողմէ, ստուգեցինք թէ Ռիւդէրի այս հեռագրին այն մասերն որք կը վերաբերին Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր ձեռնարկներուն եւ Տիարպէքիրի Հայոց վիճակին, ճիշդ են ընդհանրապէս, յորմէ կը հարկադրինք մակաբերել թէ միեւնոյն հեռագրին միեւնոյն խնդրոյ նկատմամբ առ Գեր. Ազարեան վերագրած ձեռնարկն ու յայտարարութիւնն եւս անհիմն պէտք չէ լինին։

Ո՛չ ոք բան կրնայ ըսել Ազարեան Պատրիարքին երբ՝ իբրեւ կրօնային գլուխ՝ իւր դաւանած կրօնքը ջատագովելու եւ յառաջացնելու ջանադիր գտնուի օրինաւոր միջոցներով։ Բայց ո՞չ ապաքէն պարկեշտ Հռոմէական մ'իսկ կը ցաւի եթէ Ն. Գերապայծառութիւն՝ կաթոլիկութիւնն յառաջացնելու համար՝ Տէրութեան ուրիշ հպատակներուն հաւատարմութիւնը կասկածի տակ ձգող ակնարկութիւններու դիմել զիջանի։

Ի՞նչ կը նշանակէ ըսել թէ «Հայ Կա«թոլիկներն աշխարհաքաղաքացի են, «եւ Ուղղափառ Հայերէն կը տարբերին «անով զի չունին հայ ազգութեան «գաղափար»։ Ի՞նչ, Հայու մը համար ոճի՞ր մ'է գիտակցութիւն ունենալ թէ ինք Հայ է։ Օսմ. Տէրութիւնը կը բաղկանայ զանազան ազգութեանց պատկանող հաւատարիմ հպատակներէ։ Միթէ այս զանազան ազգութեանց անհատներուն արգիլեա՞լ է դաւանիլ իւրաքանչիւրն իւր ազգութիւն։ Եւ միթէ ստո՞յգ է որ մտքով ու սրտով մշակուած եւ կրթուած հայ կաթոլիկներ չունին հայ ազգութեան գաղափար։ Հայ ազգութեան վրայ ի՞նչ տեսակ գաղափար ունին Լուսաւորչական հայք զոր ունենալ անկարելի համարին Հայ Կաթոլիկներն։ Հայք, Լուսաւորչականք թէ Հռոմէականք, գիտեն կամ կրնան գիտնալ թէ Հայ են. եւ ճիշդ ա՛յն պատճառաւ որ հայ ազգութեան գիտակցութիւնն ունին, Օսմանեան փառաւոր Գահուն ամենէն հաւատարիմ հպատակներն են։ Ամեն Հայ գիտէ եւ կը զգայ զայս։ Բայց թէ ի՛նչպէս Լուսաւորչական Հայոց ազգային գիտակցութիւնն յանցանք կը համարուի, իսկ Հայ Հռոմէականաց մէկ մասին ազգային ագիտութիւնը կամ անտարբերութիւնն առաքինութիւն մը կը նկատուի, մեզ տրուած չէ հասկնալ։ Մեր հասկցածն այն է միայն թէ, այդ անիմաստ խօսութեան ներքեւ, Ազգին մեծամասնութեան հաւատարմութիւնը կասկածելի երեւցնելու շահախնդրական նպատակ մը կայ, զոր պարսաւելու համար ինչ որ ըսուի քիչ է։

Հայ գրականութեան բազմամեայ ծերունի աշխատաւոր մը, Հայոց բանաստեղծ մը վերջին օրերս հիւր կը լինի մեզ։ Կը հիւրընկալուի եւ կը մեծարուի թէ՛ Լուսաւորչական եւ թէ Հռոմէական Հայերէն։ Կը պատուուի թէ՛ Լուսաւորչական Հայոց Պատրիարքէն եւ թէ Հռոմէական Հայոց Պատրիարքէն։ Այս վերջինս մինչեւ իսկ անձամբ այցելութեան կ'երթայ նմա, եւ բացառիկ պատիւներ կ'ընէ։ Ի՞նչ զգացում էր այն որ Ազգիս երկու մասերն հաւասարապէս կը մղէր անպիսի պատուաբեր ընդունելութիւն մ'ընելու մեծայարգ բանաստեղծին։ Եւ արդ, տարօրինակ չ՞պիտի լինէր երբ ազգային գաղափարեւ ազգային զգացման այսպիսի փայլուն արտայայտութիւն մ'ընող հայ-հռոմէական Պատրիարք մը ընէր ի յանցանս վերագրել Ազգին մեծամասնութեան՝ զիւր ազգային օրինաւոր զգացում եւ զիւր ազգային բանաւոր գիտակցութիւն։

Կը կրկնենք թէ մեք վայրկեան մը չպիտի ուզէինք հաւատ ընծայել Ազարեան Գերապայծառին այսպիսի անիմաստ յայտարարութիւն մ'ընելուն, եթէ հեռագրին պատմած միւս ամեն պարագայից ճշդութիւնն ստուգուած չլինէր։ Կը հարկադրինք ուրեմն կրկնել թէ գաւառաց մէջ հռոմէականութիւնն յառաջ տանելու այս երկդիմի քաղաքականութիւն շատ քննադատելի կ'երեւի մեզ. Կաթոլիկ Հայոց Հոգեւոր Տէրը Պատրիարք լինելէն յառաջ Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ մը պաշտօնեայն է։ Եւ քրիստոնեայ եկեղեցականի մը անշուշտ չի վայլեցներ կրօնական մասնաւոր դաւանութիւն մը յառաջ տանելու համար դիմել նոյն անխոստովանելի հնարքներուն որք վերապահեալ են դիւանագէտներու անխիղճ դպրոցի մը՝ քաղաքական շահեր յառաջ տանելու համար։ Մաքիավէլլի աշակերտ մը կրնայ քսութիւնը, զրպարտութիւնն եւ ստութիւնն իրեն գործիք ընել, աշխարհական նպատակներ իրագործելու համար. Բայց Քրիստոնեայ մեծ Եկեղեցւոյ մը վարդապետութիւնները ծաւալելու համար ներելի՞ է միթէ այդ օրինակ միջոցներու դիմել։ Ահասիկ հարցում մը, զոր Ռիւդէրի վերոյիշեալ հեռագիրն ընթերցող ամեն Հայ կ'ուղղէ, չէ թէ միայն իբրեւ Հայու մը, այլ իբրեւ Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ պաշտօնէի մը։

Արդարեւ, Ազարեան Պատրիարքին խորհրդաւոր արարքներուն վրայ տրուած ամեն տեղեկութիւնք կը ցուցնեն թէ Ն. Գերապայծառութիւն այս միջոցիս շատ մը մեծամեծ խորհուրդներ յաջողցնելու հետամուտ կը գտնուի։ Հակահաւանեանց միութիւնն իւր խորհուրդն էր, որ յաջողութիւն չգտաւ. բայց կ'երեւի թէ Ն. Գերապայծառութիւն վհատած չէ։ Այլ աւելի եւս մեծ խորհուրդ մ'ունենալ կը թուի հայ Հռոմէական Պատրիարքը։ Կ'ուզէ մեծ զարկ մը տալ Հռոմէականութեան յառաջացման ի Փոքր Ասիա։ Կը փափաքի որ բովանդակ հռոմէական կղերը գործէ մի եւ նոյն դրօշին տակ, եւ միօրինակ ուղղութեամբ դիմէ ի մի եւ նոյն նպատակ։ Ուստի, կ'ըսուի թէ կայս. Կառավարութենէն կը խնդրէ տեսակ մը [illegible] կնքումն, որով Հռոմէական Հայոց Պատրիարքին յանձնուի Կ. Պոլսոյ Պապական Նուիրակութիւնն եւս, եւ յայնժամ Պատրիարք-Նուիրակին իշխանութեան ենթարկեալ պիտի գտնուին ո՛չ միայն հայ-հռոմէական այլ եւ ճիզուիտ, Ֆրանչիսկեան, Դոմինիկեան, ի մի բան ամեն լատին եկեղեցականներն որք կը գործեն Թուրքիոյ մէջ։ Անցեալները նշանակեցինք թէ հայ-հռոմէական Պատրիարքութեան վարչութենէն դժգոհ գաւառացի Հռոմէականներ լատինականութեան կը յարին եղեր։ Այս շարժում շատ գէշ աչքով դիտուած պէտք է լինի ի Սադըղ Աղաճ, եւ այժմ Ազարեան Պատրիարք այդ օրինակ խլրտումներն արմատէն ջնջել կը խորհի եղեր, իւր հայ-կաթոլիկ Պատրիարքի տիտղոսին վրայ աւելցնելով Պապական Նուիրակութիւնն եւ հետեւապէս Թուրքիոյ լատին եկեղեցականութեան գլխաւորութիւնն։

Ասոնք, ինչպէս կ'երեւի, մեծամեծ խորհուրդներ են, եւ կը յուսանք թէ այդչափ մեծ խորհուրդներ յղացող միտքը կը զգուշանայ փոքրիկ միջոցներէն։

Ռիւդէրի հեռագրին մէջ զոր ակնարկեցինք վերեւ, Ազարեան Պատրիարքին տարօրինակ յայտարարութիւնն յիշուելէ յետոյ, ըսուած էր. «Խօսք կայ թէ Ճիզուիտներուն հաշտ աչօք կը նայուի եղեր»։ Թէ այս զեկուցման եւ Ազարեան Պատրիարքի յայտարարութեան միջեւ կա՞յ ո եւ է կապ, չենք կարող գիտնալ. բայց չենք կրնար բնաւ հաւատալ թէ կայս. Կառավարութիւնն ինք հաշտ աչօք նայի ճիզուիտներուն։ Օսմ. Կառավարութեան անմոռանալի բարիքներէն եւ անջնջելի փառքերէն մին է իւր կրօնային ներողամտութիւն, որով իրենց հայրենի երկիրներէն վանուած Ճիզուիտներուն անգամ թոյլ կու տայ բնակիլ ի Թուրքիա եւ ի գործ դնել իրենց կրօնային պաշտամունքը։ Տարբեր խնդիր է սակայն դիւրութիւն տալ Ճիզուիտներուն որ հպատակ ժողովուրդներ լատինացնեն։ Որովհետեւ Հռոմէական Հայոց Պատրիարքն եւս, մեր իմացածին նայելով, կ'աշխատի եղեր անպիսի գիրք մը ձեռք բերել որ մեծագոյն դիւրութիւն կարենայ տալ Ճիզուիտներուն այս կարգի ձեռնարկութեանց, կ'արժէ որ ուրոյն յօդուածով մը քննենք սա խնդիր թէ. «Օսմ. Տէրութեան շահուց համաձա՞յն է դիւրացնել լատին կրօնաւորներուն մարդորսալու հնարքները։»

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թայմզին Վիէննայի թղթակիցը կը հեռագրէ.

«Պ. Ստամպուլովի նախագահութեամբ կազմեալ նախարարութիւնը զօրեղագոյն նախարարութիւնն է որ կրնար կազմուիլ ի Պուլկարիա։ Յաւելի է որ Պ. Նաչեւիչ անոր Պ. Կրեքով չէ անուանուած. Պ. Նաչեւիչ վերջինս աւելի ձեւակերպութեանց նախանձախնդրութիւն քան դիւանագիտական ճարտարութիւն ցուցած էր։ Բայց Պ. Նաչեւիչ խելացի մարդ մ'է, եւ իբրեւ ելմտական նախարար ո՛չ եւս լրագրական հեռագրաց գրաքննութեամբ պիտի զբաղի։ Տքդ. Ստրանսքի, վերջերս Պելկրատի պուլկար գործակալ, որ արտաքին գործոց նախարար է նորակազմ դահլճին մէջ, Պ. Նաչեւիչէ աւելի յարմար է այս պաշտօնին։ Ճշմարտապէս տաղանդաւոր եւ բարեկիրթ ու կենցաղագէտ մարդ մ'է։ Դատական նախարար Պ. Ստոյլովի վրայ ո՛րչափ լաւ խօսուի՝ կ'արժէ. Հայրենասէր մ'է, բարեկիրթ անձ մ'է, վարչական գերազանց մարդ մ'է եւ առաջնակարգ ատենաբան-վիճաբանող մ'է Խորհրդարանին մէջ, որով մեծ ոյժ կու տայ ո՛ եւ իցէ նախարարութեան որուն անդամակցի։ Նախորդ Խնամակալ Մութքուրով գնդապետը պատերազմական նախարարութեան համար լաւագոյն մարդն է։ Դիւցազնն որ Ռումելիցի գունդերն առաջնորդեց տապալելու Զանքովի յեղափոխական կառավարութիւնն եւ Ալեքսանդր Իշխանն ետ կանչել տուաւ՝ կը վայլէ բովանդակ բանակին վստահութիւնն։

«Անժխտելի է թէ Օսմ. Կառավարութիւնն իրաւունք ունի Պուլկարիոյ Օսմ. Պատուիրակ կարգելու Էրնռոթ զօրավարը։ Պուլկարք պիտի կռուին իրենց անկախութեան համար, այլ Ֆերտինանտ Իշխանին համար չպիտի կռուին։ Բայց եթէ Պ. Ստամպուլով խօսք մէկ ընէ իրեն հետ, Ֆերտինանտ Իշխան ազգային շարժման գլուխ պիտի լինի, եւ պիտի հարկադրի ապացուցանել թէ անկեղծ էր երբ կ'ըսէր պուլկար պատուիրակներուն թէ պատրաստ է իւր կեանքը վտանգել իրենց երկրին համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԱՑ ԿԱՄՊԵՏՏԱՆ

«Անգլիոյ մէջ պէտք է որոշապէս հասկցուի թէ պուլկար ժողովրդեան մարդն է Ստամպուլով, ինչպէս որ գործէ Ստամպուլով, անպէս պիտի գործէ Պուլկարիա։

«Ֆերտինանտ Իշխան Ստամպուլովի ընտրելին էր, եւ ընտրուած էր իբրեւ Ստամպուլովի ընտրելին, ուստի եւ Ֆերտինանտ Իշխանին կողմէ պարզապէս յիմարութիւն էր երբ պահ մը չէր ուզած ճանչել զՍտամպուլով իբրեւ առաջնակարգ անձն երկրին մէջ։

«Քանի որ Ստամպուլով ընդունէր է նախարարապետութիւնն, Եւրոպա վստահ կրնայ լինել թէ Էրնռոթ զօրավարն առաջարկելով Ռուսիոյ սխալ լաղուն Պուլկարք ճարտարապէս պիտի պատասխանեն։ Զօր. Էրնռոթ, քանի որ գլուխը ֆէս դրած Պուլկարիա պիտի զրկուի իբրեւ օսմ. պատուիրակ, Պուլկարաց կողմէ պիտի ընդունուի իւր ընդգրկած նոր ազգութեան համար ամեն յարգանօք. բայց եթէ փորձէ կապտել ո՛ եւ է իշխանութիւն, հաստատ դիմադրութեան մը պիտի բաղխի։ Պ. Ստամպուլով Պուլկարիոյ Կամպետտան է, եւ Կամպետտա մը թէ՛ մտքով եւ թէ մարմնով քաջառողջ։» (Ինչպէս Ֆերտինանտ Իշխան հազիւ 26 27 տարեկան է, Ստամպուլով 27-28 տարեկանէն աւելի չէ։)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

Ֆրանսայի մէջ 17րդ զօրաբանակին շարժման մէջ դրուելուն կարեւորութիւնը նուազած է սա իրողութեամբ թէ զինուորական պաշտօնատան երկու դպրագիրներ անհաւատարմութիւն գործած էին՝ պաշտօնական հրատարակումէն մի քանի օր առաջ Ֆիկարոյին վաճառելով շարժման մէջ դրուելիք զօրաբանակին անունն եւ կատարելի գործողութեանց պարագաները։ Պատերազմական նախարարութիւնն ամենայն խստութեամբ կը շարժի այս անհաւատարմութեան գործին մէջ։ Երկու դպրագիրները զինուորական դատարանին առջեւ պիտի դատուին, եւ Ֆիկարոյի Տնօրէնութիւնն եւս դատի պիտի ենթարկի։ Այս տեսակ յանցանաց համար թեթեւագոյն պատիժն է մէկ տարւոյ բանտարկութիւն, որ կրնայ բարձրանալ մինչեւ հինգ տարւոյ։

Թուլուզի կողմերէն եկած հեռագիրք կը ծանուցանեն մեծ շարժում այլ ո՛չ շփոթութիւն։ Սեպտ. 1 առաջին օրն ի Թուլուզ շարժման մէջ էին ոչ նուազ քան 150 կառախմբեր, որք կը փոխադրէին 10,000 պահեստի զօրքեր եւ 7,000 քաղաքացիք, (այս վերջնոց մեծագոյն մասն էին Լուրտի հրաշագործ Ս. Աստուածածնայ քարայրը գնացող ուխտաւորներ։) Պահեստք, Ֆրանսայի ամեն կողմերէն կանչուելով իրենց կիսամեայ զինուորական ծառայութիւնը կատարելու համար, սիրայօժար դիմած են Թուլուզ, ինչպէս կ'ակնկալուէր դեռ 30 տարեկան չեղող երիտասարդներէ. իսկ պահեստից երկրորդ կարգը, բաղկացեալ 30էն 40 տարեկան մարդոցմէ, չէ կանչուած։

17րդ զօրաբանակին շարժման մէջ դրուելու կարգադրութիւնը, որոշեալ հիմնագրին համեմատ, կը գործադրուին անարգել, եւ յոյս կու տան թէ այս փորձ, որչափ եւս թերի, պիտի պսակուի ամենայն յաջողութեամբ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՆՄԵՂ ԶՈՀ ՄԸ

Ֆրանսական լրագիրք Կայսերական իշխանութեան օրով քաղաքական պատճառաւ անիրաւապէս դատապարտուած մարդու մը վրայ կը խօսին այս օրերս։

Պաշտօնական Լրագիրը ծանոյց թէ Լոնտրիկոյի վարժապետ Պ. Բիէռ Վօյի անմեղութիւնը ճանչուած է։ Այս մարդ 1852ին Բօգ տ'Օսի Եղեռնադատ Ատենէն չքմեղակայ աշխատութեան դատապարտուած էր՝ իւր բնակած գիւղին մէջ քանի մը տուներու կրակ տալուն համար։ Այնուհետեւ ստուգուեցաւ թէ խեղճ մարդն այդպիսի ոճիր մը չէր գործած։ Բոնապարտեան ատելութեան զոհ եղած էր։ Հաշակեալ Հանրապետական մ'էր Վօ, եւ հետեւապէս Լոնտրիկոյի գիւղապետը, Պ. Կալմա անունով, ջերմ Բոնապարտեան, ամեն չափ կ'ատէր զնա։ Գիւղակներին մէջ հրդեհներ պատահած էին, եւ Պ. Կալմա կասկածելի ցուցուց զՎօ, որ ձերբակալուեցաւ եւ դատապարտուեցաւ։ Միակ վկայն էր գիւղապետին մէկ պաշտօնեայն՝ Պալլան անունով։ Վօյի ձերբակալուելէն յետոյ նոր հրդեհներ տեղի ունեցան, եւ վերջ հանրապետականք եւս դատապարտուեցան իբրեւ Վօյի մեղսակիցք։ Բայց կրակները կը շարունակէին, եւ Կալմա ու Պալլան կասկածուեցան իբրեւ բուն հեղինակներ այս ոճրագործութեանց, եւ երկու բարեկամները հետ բանտարկուեցան։ Բանտին մէջ, յետ իւր խոստովանութեան, Կալմա ինքզինք կախեց։ Իսկ երեք բարեկամք ի մահ դատապարտուեցան 1855ին, բայց Կայսրը ներեց անոնց։ Իսկ Վօ աքսորեցաւ անդրովկիանեան գաղթավայր մը, Քայէն։ Իւր վաղուց [illegible] շնորհիւ տասն անգամ խնդիր մատուցանեց [illegible] իշխանութեան՝ անոր արձակման համար, բայց ամեն անգամ մերժուեցաւ։ Վօ մեռաւ առանց աքսորէն վերադառնալու։ Որովհետեւ իւր անմեղութիւն ապացուցեալ էր, իւր այրի կին ձեռնարկեց պաշտօնապէս հռչակել այս անմեղութիւն եւ իւր ամուսնոյն անուան վրայէն բառնալ դատապարտեալի արատ։ 1876ին Լոնտրիկոյի ընտրողք միաձայնեա ստորագրեցին խնդրագիր մը Վօյի դատաստանին վերաքննութեան համար։ Դատական իշխանութիւնը պատասխանեց թէ խնդրագիրը չէր ներկայացուած օրինօք պահանջուած պայմանաժամուն մէջ, եւ հետեւապէս վերաքննութիւնը տեղի չէր կրնար ունենալ։ Բայց վերջապէս դատական նախարարութիւնը խնդիրը ձեռք առաւ, եւ դատին վերաբերող ամեն թուղթերը քննելէ յետոյ, մի կողմ դրաւ օրինական դժուարութիւններն, եւ այս օրերս հռչակեց դժբախտ վարժապետին անմեղութիւնն։

Բարիզի մօտ Սէնդ Ուանի գիւղապետը պաշտօնանկ եղաւ՝ նախակրթարանաց տղաքներուն պարգեւաբաշխութեան առթիւ անկրօնական գիրք ցրուել տալուն համար։ Ծնողք ոմանք իրենց տղոց ձեռքը տեսնելով այս գիրքեր ա՛յնչափ զայրացան որ պատռեցին զանոնք, եւ Կառավարութեան բողոքեցին։

—)(42)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԹԷՒԷՋ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՌԱԳԴԻՆ ՊՈՂՈՍԵԱՆ

Երկու երիտասարդներն ա՛լ դուրս չէին ելներ իրենց գրասենեակէն, ուր կրկին եւ կրկին կը հաշուէին իրենց պատրաստ դրամը։

Սակայն, ամեն հաշիւ ընելէ յետոյ, անձկութեամբ տեսան թէ երսուն հազար ֆրանք կը պակսէր։

Իրենց ունեցած բոլոր պատրաստ դրամն ա՛յդ էր։

Պոմբէաի գործարանը շրջապատեալ էր քանի մը մարգերէ եւ ծառաստաններէ, որք իրենց սեփականութիւնն էին։

Ուրդէն իրենց մօրէն անցուցած էին ի վաճառ հանել զայնս։

Չէին համարձակած, որովհետեւ կը վախնային որ ակնյայտ երեւէր իրենց անձկութիւնն, իրենց վարկը կորսէին, իրենց կորուստը փութացնէին։

Չէին համարձակած, մանաւանդ անոր համար որ չէին ուզեր ցոյց տալ Նադիվէլի, —հակառակորդի՛ն, թշնամւո՛յն —թէ մնացուս կերպիւ վիրաւորուած էին եւ թէ իրենց օրերն համրուած էին։

Սակայն վերջ ի վերջոյ հարկ էր դիմել այս ծայրայեղ միջոցին։

Այդ խեղճ կալուածոց վաճառումը պիտի լրացնէ՞ր գէթ իրենց պէտք եղած գումարն։

Այդ օրերը մանաւանդ իրենց կացութիւնը շատ տագնապալի էր, որովհետեւ լուր մ'առած էին որ ցոյց կու տար թէ իրենց հակառակորդն ինչ նենգամիտ խորամանկութեամբ կը գործէր եւ որ ի դերեւ կը հանէր իրենց յոյսը՝ Նադիվէլի գործարանին կործանման նկատմամբ։

Հարկաւ ըսել յետոյ զԺան-Մառք եւ Սամսոն որ իրեն պէս զինու աշխատին, եւ իւր ստակներն ալ եւս անփոփոխ պահելով հանդերձ, Նադիվէլ յանկարծ բոլորովին թողուց ինչ կտաւներ որոց պատրաստութիւնը շատ բազմածախս էր եւ ի փոխարէն այժ տուաւ ուրիշ կտաւներու որք մեծ շահ կը բերէին իրեն։

Պոմբէաի գործարանին յաճախորդներն աւելցան, եւ հետեւաբար իրենց գիներուն գումարն ալ աճեցաւ։

Այդ յաճախորդները պահելով հանդերձ, Ժան-Մառք եւ Սամսոն փոխեցին իրենց կտաւեղէնաց պատրաստութեան եղանակն, որով սխալուեցան ծախսել իրենց խնայողութեանց մնացորդն ալ։

Նադիվէլ ա՛յդ վայրկենին կ'սպասէր, իբր թէ ճշգրիտ եւ մանրակրկիտ տեղեկութիւն ունենար իւր մրցակցաց գործարանին ներքին կացութեան վրայ։

Վերջին հարուած մը տալու անոնց, եւ իւր խորամանկութիւնը՝ թէեւ առաջնոյն ճշգրիտ կրկնութիւնն էր՝ նոյնչափ ճարտար, նոյնչափ անագորոյն, նոյնչափ մանաւանդ վնասաբեր եղաւ։

Ահասիկ երիտասարդներն ի՛նչպէս խաբուեցան զոյգ։

Քանի մը ամիսէ ի վեր, Դաւիկոլէ բարապանն ստէպ փոխանակագրեր կը ներկայացնէր, զորս վերջին անգամ ստորագրած էր միշտ միեւնոյն անձը, Լիսուա։

Փոխանակագրերը միշտ կը վճարուէին, ուստի եւ յաղթանդամ բարապանին եւ երիտասարդաց յարաբերութիւնք, թէեւ ցուրտ, սակայն յոյժ քաղաքավար էին։

Անգամ մը միայն քիչ մնաց որ կռիւ մը ծագէր, եւ եթէ կը պատմենք զայն, պատճառն այն է որ, օր մը, մեր վէպին շարունակութեան մէջ, պիտի ստիպուինք ներկայել զայն մեր ընթերցողաց։

Դաւիկոլէ ստակը դրած էր կաշեայ քսակի մը մէջ, որոյ նմանը գիւղերուն մէջ ունին ձիու վաճառականները. քսակը կապեց, գրպանը դրաւ, թաշկինակն հանեց, քրտինքը սրբեց եւ ըսաւ.

—Է՛հ, պարոն Ժան-Մառք, գործարանը լաւ կը բանի՞։

Ժան-Մառք միայնակ կը գտնուէր անդ, որովհետեւ Սամսոն գործարանը կոչուած էր բանուորէ մը։

Երիտասարդը լակոնաբար պատասխանեց.

—Այո՛, շնորհակալ ենք, շատ հրամաններ ունինք։

—Ի հարկէ։ Այդ գներով ո՛վ չուզեր կտաւ ունենալ... Անվեհեր կ'ընթանաք, պարոն Նադիվէլի նման, Պէօզանի միւս կողմը։

Այս անգամ Ժան-Մառք զգուշացաւ պատասխանելու։

Սակայն ըստ որում այդ ակնարկութեան ետին կը կանչէր չարամիտ դիտաւորութիւն մը, յօնքերը պատեց։

Խոշոր Դաւիկոլէն ուշադրութիւն չըրաւ եւ շարունակեց.

—Է՛հ, է՛հ, ես քիչ շատ կը ճանչեմ կտաւեղէնի պատրաստութիւնը։ Հայրս ժամանակին վարպետ եղած է այս տեղ եւ ես իսկ քանի մը տարի աշկերտութիւն ըրած եմ։ Չեմ գիտեր թէ պատրաստութեան պայմանները փոխուած են անկից ի վեր, սակայն ինձ կը թուի թէ բաւակա՛ն ստակ կը կորսնցնէք... հարիւրներով հազարներով, այնպէս չէ՞։

—Ձեր ինչ փոյթն, ըսաւ Ժան-Մառք անհամբերութեամբ։

—Ներողութիւնն կը խնդրեմ։ Ձեզ նկատմամբ ունեցած հոգածութեանս պատճառաւ կ'ըսեմ զայս... Օ՛ն ա՛նդր, շատ լաւ կը հասկնամ ձեր եւ Նադիվէլի միջեւ տեղի ունեցող պայքարը... Ո՞վ վրայ պիտի ելնէ։ Ձեր գործարանին, ինչպէս նորա գործարանին մէջ, ամեն բան ճիշդ ժամանակին կը վճարուի։ Է՛հ, է՛հ, այդ Նադիվէլը շա՛տ ստակ ունի... Եւ ինք ձեզի պէս չէ, ամեն տեղ արձակ համարձակ կ'ըսէ թէ հիմակուհիմա ստակ կը կորսնցնէ, այլ թէ ասի շատ չպիտի տեւէ եւ բոլոր զէնին տեղը պիտի լեցնէ երբ զձեզ օդն հանէ։

—Ո՛հ, այդպէ՞ս կ'ըսէ, գոչեց Ժան-Մառք, բոլորովին դունատ։

—Նո՞ր կ'իմանաք։ Ա՜հ, իւր դիտաւորութիւնը ծածուկ չպահեր. ընդհակառակն կը պարծենայ այդ մասին. «Ես ստա՛կ ունիմ, կը պոռայ ամեն տեղ... Պոմբէաին ձագուկները չունին։ Եւ թաւալգլոր պիտի ընեմ զիրենք»։ Դուք զէնով կ'աշխատիք։ Ինքն ալ։ Ուստի այլ եւս ժամանակի խնդիր մ'է այս ձեր երկուքին մէջտեղ։ Աւելի հարուստը կուլ պիտի տայ աւելի աղքատը։ Հէ՞, ճշմարիտ չէ՞ այս։

—Թշուառակա՛նը, թշուառակա՛նը, մռմռեց Ժան-Մառք, գլուխն առնլով իւր երկու կծկեալ ձեռաց մէջ։

Եւ յանկարծ ոտք ելնելով, եւ Դաւիկոլէի վզէն բռնելով.

—Եթէ այդ դժբաղդութիւնը պատահի, վրէ՛ժս պիտի լուծեմ... որովհետեւ այդ մարդուն ըրածը սրիկայութիւն է... Ինք այն բաղդին է որ ուրիշի մը լարած մեքենայութիւնն ի գործ կը դնէ մեր դէմ... Եթէ գլխոյն չհասնիմ, ձե՛ռքը պիտի ջախջախեմ։

Դաւիկոլէ Ժան-Մառքի կը նայէր չար ժպիտով մը։

Եւ քրտինքը կը սրբէր անդադար։

—Սակայն խաղին կորսուելուն դեռ շատ ժամանակ կայ, ըսաւ երիտասարդը։

—Ամեն կողմ կ'ըսեն թէ ա՛լ ամեն բան լմնցած է։

—Մեծապէս կը սխալին... որովհետեւ մինչ ցարդ գոհացուցած ենք մեր բոլոր պահանջատէրերը... Աճապարելու պէտք չունինք... Մենք պարկեշտ ու արիասիրտ ենք եւ ամեն ոք կը պատուէ զմեզ։

—Այդ չըսուեր շատ անգամ։

—Գէթ մեզ կը բաւէ, պարոն Դաւիկոլէ։ Մեր կծիկն հատած չէ դեռ։ Եւ կարող էք ըսել Նադիվէլի, եթէ նա է զձեզ ղրկողը, թէ տակաւին շա՛տ համբերելու է։

Դաւիկոլէ զարմացման շարժում մ'ըրաւ։

—Օ՛հ, օ՛հ, մռմռեց, արդեօք ստա՞կ գտած էք։ Եթէ այդպէս է, հայր Լիսուա պիտի քրթմնջէ։

Եւ բարձրաձայն.

—Կը կարծեմ թէ Պ. Նադիվէլ մօրէն չանցուներ բնաւ զինաթափ լինել։ Ընդհակառակն կը կարծեմ, դուրսը խօսուածներէն դատելով, թէ կը պատրաստուի վերջին ճակատամարտ մը մղել ձեզ դէմ։

Եւ ըստ որում Ժան-Մառք իրեն կը նայէր անխօսուն.

—Այո՛, կատակ չեմ ըներ... Այս սենեակին մէջ շատ տաք կ'ընէ... օդ [illegible]... կիզիչ արեւ մը կայ։

Եւ նոր թաշկինակ մը հանելով, նորէն քրտինքը կը սրբէր։

—Ի՞նչ կ'ուզէք ըսել, հարցուց Ժան-Մառք վրդովեալ ձայնով մը։

—Ա՛հ, հետաքրքրութի՞նդ շարժեցաւ, պզտի՛կս, ըսաւ մօրէն Դաւիկոլէ...

Եւ պատասխանեց, իբր թէ այս լուրը ծանուցանելուն վրայ զարմացած։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

Ի հանգիստ հոգւոյ բարեյիշատակ Օտեան էֆէնտիի, Ամեն. Խրիմեան Սրբազան հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց երէկ ի Ս. Թագաւոր եկեղեցին Գատըգիւղի, ուր լցուած էր խուռն և երկիւղած բազմութիւն մ՚ ազգայնոց։

Ս. Հայրիկ սրտառուչ քարոզ մը խօսեցաւ և յուզեալ բանիւք օրհնեց յիշատակն իւր ողբացեալ բարեկամին։

Ներկայ էր նաեւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն որ կատարեց հոգեհանգստեան պաշտօնն։

ԱԶԳ. ԿԱԼՈՒԱԾՔ ԿՐԷՏԷԻ

Արժ. Վահան վարդապետ Տ. Մինասեան որ Ազգ. Վարչութեան որոշմամբ Կրետէ կը գտնուի տեղւոյն ազգ. կալուածոց խնդիրը կարգադրելու համար, աւարտեր է իւր պաշտօնը։ Կ՚ըսուի թէ Տ. Վահան վարդապետ յաջողեր է ազգին վերադարձնել տեղւոյն ազգ. կալուածներն և տեղական կառավարութեան վաւերացուցել տուեր է յիշեալ սեպհականութեան յատակագիծը Պատրիարքարանին յանձնուելու համար։

Կ՚իմանանք նաեւ թէ Կրէտէի ազգ. կալուածոց և եկեղեցւոյն հոգաբարձութիւնն յանձնուեր է Հանեա բնակող վաճառական Մեծ. Աւետիս էֆ. Մէնկէնէճեանի որ ազգասէր և եկեղեցասէր անձ մ՚է։

ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ ՍԱՄԱԹԻՈՅ

Երէկ, Սամաթիոյ Ս. Սահակեան և Նունեան վարժարանաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարեցաւ ընդ. նախագահութեամբ Գեր. Պատրիարքական Փոխանորդ Հօր, և ի Ներկայութեան Արժ. Տ. Վահան Յակոբեան և Տ. Տաճատ Յովհաննեան Մ. վարդապետաց, ինչպէս նաեւ Կրթական Տեսչին և այլ ուսումնական և ուսումնասէր ազգայնոց և Սամաթիոյ Թաղի բազմաթիւ բնակչաց։

Հանդէսը բացուեցաւ քաղցրանուագ երգով մը որուն ետեւէն վարժարանին տնօրէնն ընդարձակ տեղեկագիր մը կարդաց վարժարանաց վիճակին վրայ. յետոյ հետզհետէ կարդաւ ճառեր ու երգեր կարդացուեցան հայերէն, թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուաւ, որոց մէջ սրտագին օրհնութիւնք և բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց և բարօրութեան Օգոստ. Սուլթանին. այնուհետեւ մրցանակաց բաշխումն կատարուեցաւ ամենայն կանոնաւորութեամբ։ Ապա նորէն երգեր, առակներ, և ընտիր հատուածներ կարդացուեցան հայ, թուրք և ֆրանսերէն լեզուներով։

Ցաւարտ երգոց, Կրթական տեսուչ Մեծ. Կարապետ էֆէնտի Իւթիւճեան ներկայից խնդրանօք ոտքի վրայ ելնելով բանախօսութիւն մ՚արտասանեց զոր պիտի հրատարակենք վաղուան թուով։

Կրթական Մեծ. Տեսչի բանախօսութենէն յետոյ, ուրիշ քանի մը ճառախօսութիւնք ալ եղան և հանդէսը փակուեցաւ Գերաշնորհ Նախագահին օրհնութեամբ։

ՀԱՐՍՆԵԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան քարտուղար-թարգման Վսեմ. Միքայէլ էֆէնտի Կիւլլապեանի ամուսնութիւնն ընդ. Ազն. Օր. Եւփիմէ Սարաֆեան՝ մեծ շքով կատարուեցաւ երէկ։

Միջօրէին, Մախսուսէի յատուկ շոգենաւ մը Գատը գիւղ փոխադրեց հարսնեւորներն եւ երեկոյին անտի ի Մագրի գիւղ, ուր Կիւլլապեան էֆէնտիի տան մէջ կատարուեցաւ հարսանեաց հանդէսը։ Կնքահայրութիւնն ստանձնած էր Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշա, որոյ կողմէ փոխանորդաբար ներկայ էր Վսեմ. Գրիգոր էֆէնտի Խորոքեան իւր Տիկնոջ հետ։ Պսակի արարողութիւնն օրհնեց Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան։

Հարսանեաց հանդիսին ներկայ էին հայ և օտարազգի բարձրաստիճան անձինք և բազմաթիւ բարեկամք և ազգականք Կիւլլապեան և Սարաֆեան ընտանեաց։ Ի մէջ այլոց կը նշմարուէին, Վսեմ. Սիւլէյման Սուտի էֆէնտի, վերատեսուչ արքունի Փօղերանոցին, Մաքրի-գիւղի Գայմագամ պէյը, Թաղապետական նախագահն և անդամք, Վսեմ. Սէֆէր էֆէնտի, Յարութիւն էֆէնտի Սարաֆեան, Լեւոն պէյ Բաքամաճեան և այլք։

Պսակի արարողութենէն յետոյ որ կատարուեցաւ կէս գիշերուն, շքեղ երեկոյթ մը տրուեցաւ։

⁂

Նոյնպէս երէկ գիշեր վայելուչ հանդիսիւ տեղի ունեցաւ ի Բերա, Մեծ. Տօքթէօռ Ճելալեան էֆէնտիի ամուսնութիւնն ընդ. Ազն. Օրիորդ. Նաքթուհի Էքսէրճեանի։

⁂

Երէկ Իւսկիւտարի մէջ վայելուչ շքով տեղի ունեցաւ Մեծ. Յովհաննէս էֆ. Քէրէստէճեանի ամուսնութիւնն ընդ. Ազն. Օր. Վիրգինէ Մաղըմեանի, կնքահայրութեամբ Մեծ. Փափազեան Ստեփան էֆէնտիի։

Օրթագիւղի Ս. Հռիփսիմեանց և Նիկոտարինեան աղջկանց վարժարանի ուսմանց տարեկան շրջանը կ՚սկսի վաղը. 1/13 սեպտեմբեր։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՆՇԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Պասրայի կուսակալ անուանեցաւ կայս. վեցերորդ զօրաբանակի (Պաղտատ) հրամանատար Միւշիր Նաֆըզ փաշա։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Գոսովայի կուսակալ Ֆաիգ փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Միջերկրականի Նեղուցին ամրութեանց շինութեան յանձնաժողովոյ նախագահ միրլիվա Ապտ-իւլ-Սէդար փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Բ. Դրան առաջին թարգմանչի օգնական Պէհճէդ պէյի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Մալաթիոյ նախկ Մարուֆ էֆ.ի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ ամրաշէն զօրաց բժիշկ հազարապետ Ստեփան էֆ.ի և Միլքիյէ վարժարանի բնագիտութեան ուսուցիչ հազարապետ Ահմէտ Թէվֆիգ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ ֆրանսացի վաճառական Պ. Գարլոտիի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Պրուսայի վաճառականներէն Յովհաննէս էֆէնտիի, Ֆէնէրի Պատրիարքարանին Թուրքերէնի երկրորդ քարտուղար Եանքօ էֆէնտիի և Տիարպէքիրի կեդրոնական հրամանատար գնդապետ Մէհմէտ պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԻՑ ԱՄՍԱԹԵՐԹԱԿԷ

Այս առաւօտ Թարիգի մէջ կը կարդանք.

«Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած էր Իւր մէկ ու կէս ամսականը շնորհել Տէրութեան անհրաժեշտ ծախուց հոգացման համար։ Այս առթիւ զրոյց մը ելաւ թէ որոշուած էր որ կառավարական պաշտօնեայք եւս իրենց օգոստոսի ամսաթոշակը չը պիտի ստանան։ Սակայն մեր առած տեղեկութեանց նայելով, այդ որոշման լուրն անհիմն է, ըստ որում միայն Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է Իւր մէկ ու կէս ամսականը թողուլ։»

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Այն պատասխանի մէջ զոր գերման կառավարութիւնը վերջին օրերս ուղղեց առ Բ. Դուռն, ցաւ կը յայտնէ որ չպիտի կարենայ ստանձնել միջնորդութիւնը զոր օսմ. կառավարութիւնը խնդրած էր իրմէ կատարել Անգլիոյ, Աւստրիոյ և Իտալիոյ մօտ։ Պերլինի դահլիճը կ՚ըսէ թէ յիշեալ պետութեանց քով չպիտի կարենայ միջամտել ի նպաստ այնպիսի առաջարկութեանց որք ուղղակի Բեդրպուրկի կառավարութենէն կը բղխին. սակայն միւս կողմէ սիրաբայօժար պիտի աշխատի երեք պետութեանց ընդունել տալու ռուսական առաջարկութիւնն, եթէ Պուլկարիոյ գերիշխան պետութիւնն (այսինքն Թուրքիա) կանխաւ համակերպի անոր։

—Լ. Հէրալտ կը հերքէ թէ Հավասի այն լուրը թէ Ֆէրտինանտ իշխանը կը պատրաստուի Պուլկարիայէն մեկնելով Հունգարիոյ մէջ իւր ունեցած կալուածներն երթալ եւ Սոֆիայէն հասած մասնաւոր հեռագրաց յենլով կը յայտնէ թէ ցորքան արդի կացութիւնը չի ճշդուի, իշխանը Սոֆիայէն դուրս չպիտի ելնէ, ո՛չ Պուլկարիոյ ներսերն եւ ո՛չ ալ իշխանապետութեան հողէն դուրս ուղեւորելու համար։

Մոնիթէօռ եւս կը հաստատէ սոյն լուրը, թէ Ֆէրտինանտ իշխանը՝ Եւրոպիոյ արդի կացութեան հանդէպ՝ մտադիր է յետաձգել իւր ուղեւորութիւնը։

⁂

Գերմանիոյ այս պատասխանին վրայ Պետական Խորհրդոյ Բարձր. Նախագահն եւ Արտաքին ու Դատական գործոց Վսեմ. Նախարարք ուրբաթ օրը Մեծ-Եպարքոսի ապարանքին մէջ ի նիստ գումարեցան ընդ. նախագահութեամբ Ն. Բարձրութեան եւ մինչեւ երիկուն զբաղեցան պուլկարական խնդրով։

Շաբաթ օրն եւս Նախարարաց Խորհուրդն ի նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն եւ նոյն խնդրով զբաղելով իբրեւ արդիւնք իւր խորհրդակցութեանց տեղեկագիր մը պատրաստեց եւ մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

—Սոֆիայէ կը հաղորդեն թէ գնդապետ Մուդքուրով բանակին ընդհանուր հրամանատար անուանուեր է. Նիքոլայէվ գնդապետն հարկադրուեր է գործէ քաշուիլ։

—Օտեսայէ առնուած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, հարաւային Ռուսիոյ ծովեզերաց այլ եւ այլ կողմերը գտնուող զանազան բանակներն այս օրերս մեծ քանակութեամբ պարէն և ռազմամթերք ստացեր են։

Պ. ՖՐԻՏՐԻԽ ՔՐԻՒՊ

Պ. Ֆրիտրիխ Քրիւպ ուրբաթ օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունենալով խորին շնորհակալութիւն և երախտագիտութիւն յայտնեց Ն. Վեհափառութեան կողմէ իրեն եղած մեծարանաց և սիրալիր ընդունելութեան համար։ Պ. Ֆրիտրիխ յայտարարեց թէ ամբողջ Եւրոպա կը գովէ Վեհ. Սուլթանի այն հայրախնամ հոգածութիւնն և գթութիւնն ուստից ո՛չ միայն հանապազ կ՚օգտին Իւր հպատակներն այլ ամեն տառապեալք և արկածեալք ուր որ ալ գտնուին։ Պ. Քրիւպ ի վերջոյ յարեց թէ առ Վեհ. Սուլթանն տածած հաւատարմական զգացումներն իւր հօրմէն ժառանգած է, թէ կը ցաւի որ հանգուցեալ Քրիւպ իւր կենդանութեանը բարեբաղդութիւն չէ ունեցած Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու և կայսերական մեծարանաց արժանանալու և թէ ամեն որ ի սրտէ բարեբաստիկ օրեր կը մաղթէ առ Ն. Կայս. Վեհափառութիւնն որ իրաւամբ արժանի է Մեծ Ինքնակալի փառաւոր տիտղոսին։

Վեհ. Սուլթանն՝ ի պատասխանի՝ ըսաւ թէ Պ. Ֆրիտրիխ Քրիւպի նկատմամբ կը տածէ այն համակրանքն զոր կը սնուցանէր նորա հանգուցեալ հօր նկատմամբ։ Ն. Վեհափառութիւն Իւր իսկ ձեռօք Պ. Ֆրիտրիխի յանձնեց առաջին կարգի Օսմանիյէի պատուանշանը և երեկ գիշերուան համար ճաշի հրաւիրեց զնա ի կայս. պալատ. Ն. Վեհափառութեան հրամանաւ՝ Թիկնապահ մը, պալատական կառք մը և շոգենաւակ մը դրուեցան Պ. Քրիւպի տրամադրութեան ներքեւ։

Պ. Քրիւպ շաբաթ օրը քանի մ՚այցելութիւններ տալէ յետոյ, Պոլսոյ մեծ Շուկան շրջեցաւ և երեկոյին գերմանական դեսպանատունը գնաց ուր հրաւիրեալ էր։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(Պաշտօնական Ազդ)

Քալիարիի (մայրաքաղաք Սարտէնիոյ) մէջ քոլերայի քանի մը դէպքեր պատահած լինելով, սեպտ. 8 էն (Ռ. Ե.) յետոյ Սարտէնիայէն մեկնող շոգենաւք, Սիկիլիայէն եկող շոգենաւուց նման, տասնօրեայ քարանդինայի ենթարկուած են մաքրանոց ունեցող նաւահանգստի մը մէջ, որպէս Քլազոմէն (Իզմիր), Պէրութ, Ափրիկեան Տրիպոլիս և Բայա-Լիման (Վալօնա)։

Կ. Պոլիս, 10 սեպտ. 1886

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ

Երէկ, Աղեքսանդր Գ. կայսեր անուան տօնախմբութեան առթիւ օսմանեան պահակ շոգենաւը դրօշակներով զարդարուած էր և միջօրէին թնդանօթի քսան-մէկ հարուածներ արձակեց։

Կայս. Պալատան կողմէ արարողապետ Մունիր փաշա ու Վեհ. Սուլթանի առաջին Թիկնապահ Ֆերիգ Մէհմէտ փաշա և Բ. Դրան կողմէ յատուկ պաշտօնեայներ ի Պէօյիւքտէրէ ռուսական դեսպանատան ամարանոցն երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուին։

Դեսպանատան խորհրդական Պ. Օնու, որ ի բացակայութեան Պ. Նելիտոֆի կը վարէ դեսպանատան գործերն, երէկ միջօրէին ընդունեց մայրաքաղաքիս ռուս երեւելեաց շնորհաւորութիւններն։

Երեկոյին շքեղ պարահանդէս մը տրուեցաւ դեսպանատան պարտէզին մէջ։ Ներկայ էին Մեծ-Եպարքոս Քեամիլ փաշա, Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Արիֆի փաշա, Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա, Դատական Նախարար Ճէվտէթ փաշա, Հասան Ֆէհմի փաշա, Րիզա փաշա, Մահմուտ փաշա, Հալիմ փաշա, Միւզիւրիս փաշա, Կավրիլ փաշա, Պետական Խորհրդոյ անդամ Ֆերիտ պէյ, Սուպհի պէյ, Փորթուգալ Միքայէլ էֆէնտի, Քոսթանթին էֆէնտի, Միւզիւրիւս պէյ եւ կայս. պալատան բարձրագոյն պաշտօնեայներ ինչպէս նաեւ դեսպանատան մարմինն։

Դեսպանատան առջեւ, ծովուն վրայ, յատուկ լաստ մը կար ուստից հրախաղութիւններ կը կատարուէին Օտեսայէ յատկապէս կոչուած մասնագէտի մը ձեռամբ։

Պէօյիւքտէրէի քարափին վրայ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր այս առթիւ. նուագածութիւնք ու լուսավառութիւնք կը լինէին։ Երկնեւ խուռն բազմութիւն մը ծածկած էր ծովեզրը. մանաւանդ դեսպանատան առջեւ. բազմութեան մէկ մասն ալ ծովուն վրայ կը շրջէր նաւակներով ու շոգենաւակներով։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՐԵԺԻՆ

Յայտնի է թէ Րեժիի վարչութիւնն՝ իւր յանձնառութեանց տեւորի տրամադրութեանց համաձայն, պարտի պէտք եղած թուով մթերանոցներ հաստատել ի գաւառս, ծխախոտի պահպանման համար։ Ներքին գործոց Նախարարութիւնը շրջաբերական մ՚ուղղելով գաւառաց կուսակալներուն, հարցուցած է թէ իւրաքանչիւր գաւառի մէջ քանի՞ մթերանոց կայ։ Շրջաբերականը կը հրաւիրէ նաեւ զկուսակալս տեղեկութիւն հաղորդել այդ մթերանոցաց ձեւին և դիրքին վրայ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Առեւտրական Լրաբերէն քաղուած)

Գաւառներէն առնուած լուրեր ըղձալի բարւոքում մը կը նշանակեն երկրագործական վիճակին վրայ, անցեալ շաբթու գրեթէ ամենուրեք տեղացող անձրեւներուն պատճառաւ։ Դաշտային աշխատութիւնք առաջ կը տարուին փութով։ Ներմուծելի ապրանք ընդհանրապէս կայուն վիճակ մ՚ունին. մանր առեւտուրը յոյժ սահմանափակ են. մեծաքանակ ապրանաց վրայ քիչ շատ առեւտուրք եղան, սակայն մեր վաճառականները գոհացնելէ հեռի են։

Սպառման մեծ հրապարակներուն վրայ ալիւրի և ցորենի գներու տկարութեան պատճառաւ, մեր հրապարակն եւս այդ շարժման կը հետեւի. հունտք ամենէն աւելի փնտռուեցան շաբթուս մէջ լաւագոյն գներով։ Արտածելի ուրիշ ապրանք եւս քիչ շատ շարժուն վիճակ մ՚ունէին. բաւական քանակութեամբ Թիֆդիկ եւ ափիոն վաճառեցան, հաստատուն գներով, եւ կը յուսանք թէ աւելի զգալի բարւոքում մը պիտի լինի մինչեւ տարւոյս վերջը։

—Տէրքոսեան ջրի ընկերութեան բաժանորդաց թիւն էր, սեպտ. 1ին (Ն. Տ.) 4500։ Այս առթիւ ըսենք թէ կանխահաս էր լրագրաց ոմանց մէջ հրատարակեալ այն լուր թէ յիշեալ ջուրը Պոլսոյ կողմն անցունելու մասին կայսերական Իրատէ ելած է։

—Պուլկար կառավարութիւնը ծանուցած է Բ. Դրան թէ կը փափաքի վճարել Արեւելեան Րումէլիի տարեկան հարկը։

—Յայտնի է թէ Պէրութի մէջ ծըբարի թղթի գործարան մը կայ, այդ գործարան վերջերս զգալի բարւոքումներ կրած լինելով, կրնայ այժմ մրցիլ եւրոպայէն բերուած մեծ ծաւալով թղթի գործարանաց հետ։ Մայրաքաղաքիս տպարաններէ շատեր փորձած են այդ թղթի գործածութիւնն որ գոհացուցիչ արդիւնք տուած է։

—Պուքրէշէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռումանիոյ մէջ գտնուած թղթի միակ գործարանն այրեր է։

—Սելանիկէն կը գրեն թէ Ճումայի-Պալաաի շրջակայ ագարակներու արջառաց մէջ ծագած հիւանդութիւնը բոլորովին անհետացեր է։

⁂

Լէվէնթ Հէրըլտի մէջ կը կարդանք.

Կ. Պոլսոյ անգլ. ընդհ. հիւպատոս Սըր Հէնրի Ֆաուսէթ 1886 տարւոյ միջոցին մայրաքաղաքիս առեւտրական վիճակին վրայ պատրաստած տեղեկագրոյն մէջ կը յիշէ վեց մենաշնորհներ որք տրուած են մետաղաց ձուլման, յախճապակւոյ և բրուտ գործարանաց, ինչպէս նաեւ կտաւի, մանուած եւ հիւսուած բամպակեղէնի և թղթի գործարանաց հաստատման։ Բաց ի մէկէ, բոլոր այս մենաշնորհք տրուած են օսմանեան պաշտօնատարաց. խօսելով Թիֆդիկի վաճառականութեան վրայ, տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ մինչեւ 1884 Թիֆդիկը դուրս կը հանուէր միմիայն Պրէտֆորտ (Անգլիա) ղրկուելու համար, սակայն այդ թուականէն ի վեր ամերիկացի և ռուս գնողք եւս երեւցան հրապարակին վրայ. հաշիւ եղած է որ 1886ին Միացեալ Նահանգք գնած են 12 հազար հակ Թիֆդիկ և Ռուսիա՝ շուրջ 20000 հակ, մինչ արտածեալ Թիֆդիկի քանակութիւնն էր 57,720 հակ։ Ասկից կը հետեւցուի թէ Պրէտֆորտի մանողք զօրաւոր մրցման մը պիտի հանդիպին։ Թիֆդիկ արտադրող գաւառներէն առնուած լուրերը վհատեցուցիչ են. երկարատեւ երաշտութիւնը մարգագետինները ցամքեցուցած լինելով, ոչխարք արմատներով կը սնանին. Այս պատճառաւ է որ անասնոց մէջ հիւանդութիւն մը ծագած է որուն չեն դիմանար մեծաւ մասամբ։ Գալով բամպակի ձեռագործութեան, տեղեկագիրը դիտել կուտայ թէ Կ. Պոլսոյ հրապարակը գաւառական քաղաքաց համար տակաւ առ տակաւ կը կորսնցնէ իւր կարեւորութիւնն՝ իբր առեւտրական կեդրոն. Սեւ Ծովու նաւահանգիստներու վաճառականք հետզհետէ ձեռք կը քաշեն գնումներ ընելէ մեր հրապարակին վրայ և ուղղակի Մանչէսթըր կը դիմեն և 1886ին զգալի յառաջդիմութիւն ըրած են յայսմ մասին։ Արեւելեան Րումէլիի վերջին դէպքերէն ի վեր, Մակեդոնիոյ և Ալպանիոյ վաճառականք եւս որք իրենց պիտոյքները Կ. Պոլսէն կը գնէին, սկսած են Սելանիկի հրապարակին դիմել։ Արեւ. Րումէլին սկսած է ուղղակի Տէտէ-Աղաճի ճամբով ապրանք ներմուծել, իսկ Փոքր-Ասիոյ հարաւային գաւառք իրենց պէտքերը կը գնեն Պէրութէն և Մէրսինէն։ Իսկ Սեւ Ծովու նաւահանգիստները ղրկուած ապրանաց գալով, Կ. Պոլսոյ վաճառականք ձեռքէ հանած չեն տակաւին այդ ճիւղը, շնորհիւ մասնաճիւղերու հաստատման ի Տրապիզոն, Սամսոն, Ինէպօլու և Պուրկազ։

Կ. Պոլիս կը պահէ նաեւ իւր դիրքն իբր կեդրոն բաշխման նորաձեւութեանց և նուրբ ապրանաց։

◆

Էվգաֆի Նախարարութեան հասութից վարչութիւններն և հաշուակալութեան դիւանը միացան եւ նոր դիւան մը հաստատեցաւ Մուհասէպէի Ումումիյէ Գալէմի անուամբ։

—Քարբերդէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն հրամանատար Ֆերիգ Ալի Րիզա փաշա մեռեր է։

—Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ կազմեալ ելմտական յանձնաժողովը շաբաթ օրը վերստին ի նիստ գումարեցաւ եւ զբաղեցաւ ելմտական խնդիրներով։

—Շաբաթ օրը Ղալաթիոյ յոյնական Այի Եանի եկեղեցւոյն տօնախմբութիւնը լինելով, այս առթիւ Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքը պատարագ մատոյց և հանդիսաւոր մաղթանքներ կատարեց վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին։

—Եէնի Գուլէի կաղնաէն ինչ ինչ պայմաններով և քառասուն տարուան մենաշնորհով յանձնուեր է Սիրքէճի Իսքէլէսիի վաճառականներէն Հասան Թահսին էֆէնտիի։

—Կը յիշուի թէ խնդիր մը ծագած էր Հէյպէլիի Նաւային վարժարանին տնօրէն Թայար փաշայի և Երուսաղեմի Յունաց Պատրիարքարանին միջեւ. Թայար փաշա գրաւելով յիշեալ Պատրիարքարանի սեփհականութիւնն եղող հողերու մէկ մասն որ վարժարանին կից կը գտնուի, անոր վրայ շէնք կառուցանել կուտայ։ Երուսաղեմի Պատրիարքական փոխանորդ Տ. Տամիանոս հակառակելով այս գրաւման, դատական իշխանութեանց միջամտութիւնը խնդրած է, պահանջելով միեւնոյն ժամանակ Քաղաքապետութենէն որ սկըսուած շինութիւնք կիսատ թողուին մինչեւ որ ձեռնհաս իշխանութիւնք տան իրենց որոշումը։ Մազհար փաշա միջամտած էր դադրեցունելու համար աշխատութիւնները զորս Թայար փաշա առաջ կը տանէր փութով, հակառակ դատական իշխանութեանց հրամանին։

Սակայն երբ մէկ կողմէ դատարանը հողատեարց վէճը կը քննէր, Թայար փաշա կարեւորութիւն չտալով աշխատութեանց ընդհատման համար տրըուած վճռոյն, վերստին շարունակել կուտայ զանոնք որպէս զի այս կերպով «կատարուած իրողութիւն մը» երեւան բերէ։

Մոնիթէօռ սոյն տեղեկութիւններն հաղորդելէ յետոյ, կը հրատարակէ Տ. Տամիանոսի մէկ բողոքագիրն և կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այս սեպհականութեան խնդրոյն վրայ։

—Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տարեդարձն արտասովոր շքով կատարուեր է Կրետէի մէջ. Կուսակալ Գոստաքի փաշա փայլուն պարահանդէս մը տուեր է իւր ապարանքին մէջ։

—Այտընի Եաեալար գիւղաքաղաքի Մէմլէքէ գիւղին մէջ հրդեհ ծագելով ամբողջ գիւղն, որ յիսուն տունէ և մէկ քանի խանութներէ կը բաղկանար, հրոյ ճարակ եղեր է։ Հրդեհն առաջ եկեր է շրջակայքն այրող անտառաց կրակէն։ Մաղնիսայի կառավարիչն անմիջապէս Մէմլէքէ երթալով հրկիզելոց օգնութեան ձեռնարկեր է, վասն զի գիւղացիք բոլորովին մերկ եւ առանց բնակարանի մնացեր են։

Մաղնիսայի մէջ եւս հրդեհ ծագելով տասն տուն, տասը խանութ եւ երկու խան այրեր են։ Եղած վնասն հինգ հազար ոսկի կը հաշուի։

—Եգիպտոսի Խտիվն և Ահմէտ Մուխթար փաշա Աղեքսանդրիայէն Գահիրէ պիտի վերադառնան ի մօտոյ։

—Ֆրանսական [illegible] շոգենաւն ի մօտոյ պիտի երթայ խարիսխ նետել Զմիւռնիոյ նաւահանգստին մէջ։ Կ՚ըսուի նաեւ թէ Միջերկրականի իտալական և աւստրիական նաւատորմք ի մօտոյ պիտի այցեն այդ նաւահանգիստը։

—Յայտնի է թէ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Շէյխ-Իւլ-Իսլամի Դրան շէնքը պիտի նորոգուի։ Արդ, Բարձր. Շէյխ-Իւլ-Իսլամ էֆէնտին, որ նոյն շէնքին մէջ կը բնակի, իւր բնակութիւնը փոխադրեց Պէյլէրպէյի ծովային ապարանքը։

—Մէրմէրիսի գայմագամ Ճէմալ պէյ, որ մաքսային պաշտօնէին դէմ անարգանք մ՚ըրած լինելու յանցանօք ամբաստանեալ էր, տեղւոյն դատարանին կողմէ եռամսեայ բանտարկութեան դատապարտուած էր։ Պետական Խորհուրդը, նկատելով որ այս դատապարտութիւն հակառակ է օրինաց, ջնջած է այդ որոշումն և այս առթիւ որոշեր է որ կայս. Իրատէով կարգեալ պաշտօնեայք, երբ պարզ յանցանօք ամբաստանուին, նոցա դատաստանը կայս. Իրատէով միայն տեղի ունենայ և առանց Իրատէի կարգեալ պաշտօնեայք ալ կուսակալին արտօնութեամբ միայն դատուին. միանգամայն ուշադրութիւն լինի որ յետ այսորիկ այս տեսակ անճահ վճիռներ չը տրուին։ Ներքին գործոց Նախարարութիւնն հաղորդած է սոյն որոշումն ամեն կողմ։

—Ադրիանուպոլսոյ տասանորդի տուրքը վարձակալութեան տրուելով այս տարի 60,400 ոսկի աւելի հասոյթ մ՚արտադրեր է բաղդատմամբ նախորդ տարիներու։

—Ըստ խնդրանաց Ադրիանուպոլսոյ կառավարութեան, կայս. հրամանաւ՝ Շէրիի դատարանի յատուկ շէնք մը պիտի կառուցուի յԱդրիանուպոլիս, կառավարական պաշտօնատան շէնքին կից գետնին վրայ։ Շէրիի դատարանը ցարդ կը գտնուէր յատկապէս վարձուած տան մը մէջ։

—Մեր առած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, կ՚ըսէ [illegible], Ռումանիոյ կառավարութիւնն անարդար ընթացք մը բռնած է Տօպրուճայի իսլամ ժողովրդեան նկատմամբ։

Թուրք Թերթը պատմելէ յետոյ թէ ռումէն կառավարութիւնը խարազանի հարուածներով կը ծեծէ եղեր իսլամներն եւ շատ մը անմեղ իսլամներ կը բանտարկուին, կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ առ այս։

—Ելմտական նախարարութեան հաշուակալութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ այն Մէճիտիյէներն որք ծակուած են, պիտի ընդունուին կառավարական բոլոր սնտուկներու կողմէ երբ օրինական ծանրութենէն պակաս չկշռեն։

—Շաբաթ օրը մայրաքաղաքս ժամանեցին Քեօսթէնճէի օսմ. հիւպատոս Պէհճէ պէյ, Պէրատի նախորդ մետրապոլիտ Տ. Անդիմոս և Նիկիոյ մետրապոլիտ Տ. Սոփրոնիոս։

—Դատական պաշտօնատան մէջ ի նորոյ կազմեալ աղերսագրոց դիւանը ցարդ երկու հազարի չափ խնդիրներ քննելով իրենց պատկանած տեղերն յանձնած է և մատուցեալներն ալ քննելու կ՚զբաղի։

—Նախընթաց օր մայրաքաղաքս ժամանեցին ֆրանսական դեսպանատան երկրորդ թարգման Պ. Ֆիժման Հիւառ և յոյն սեղանաւոր Պ. Ստեֆանովիչ։

—Վենետիկի Ռափայէլեան վարժարանին արաբերէնի ուսուցիչ Րըզգուլլահ Հինտեան էֆէնտի եւ ուրբաթ օրը մայրաքաղաքս հասաւ Դրիեստի աւստրիական շոգենաւով։

—Անցեալ շաբթու Մախսուսէի երկու շոգենաւեր Հանեա գնացեր են՝ իրենց հայրենիքը վերադարձնելու համար պահեստի զօրաց չորս վաշտեր։

—Սէլանիկի Տէֆտէրտար Րագըպ պէյ, որ արձակուրդով մայրաքաղաքս եկած էր, իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

—Ղալաթիոյ մաքսատան բեռնակիրներէն Բաղէշցի Յարութիւն Մուրատեան, որ մէկ քանի օրէ հետէ ոտքի վրայ հիւանդ էր, երկու օր առաջ ի Ղալաթիա իւր բնակած խուցն երթալով, մկրատ մը կ՚առնու և մէկ քանի տեղեն վիրաւորելով որովայնն, անձնասպանութիւն կը փորձէ։ Սակայն ցաւերուն սաստկութենէն կ՚սկսի աղաղակել, և ոստիկանք վրայ հասնելով, Թաղապետութեան հիւանդանոցը կը փոխադրեն զնա։

—Թիւ 1, 2, 3, 4, 5 և 7 ծովամբակիր շոգենաւակները Դարդանէլէ մայրաքաղաքս բերուեցան ընդ. հսկողութեամբ կայս. Թիկնապահ Հասան փաշայի և Ահմէտ պէյի։

—Գարասիի կրթական քննիչ Հիքմէթ պէյ, որ մայրաքաղաքս կը գտնուէր կրթական նախարարութեան հրամանաւ Դամասկոս ուղեւորեցաւ ուր նախնական վարժարան մը բանալով ուսմանց ծրագիրը պիտի պատրաստէ և միւս վարժարանաց վիճակը պիտի քննէ։

—Զմիւռնիոյ Թաղապետութեան Բ. շրջանակի տնօրէն Րագըպ պէյ մայրաքաղաքս եկած է արձակուրդով։

—Մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մանաստըրի կուսակալ Խալիլ Րիֆաթ փաշա ուրբաթ օրն իւր պաշտօնատեղին ժամաներ է։

—Շաբաթ օրը Սիթէ տը Բերայի մէջ գտնուած ճաշարանի սպասաւորներէն երկու եղբարք կռուի բռնուեցան և մին զմիւսը ծանրապէս վիրաւորեց դաշոյնի հարուածով։ Վիրաւորեալն, որոյ կեանքը վտանգի մէջ է, իւր տունը փոխադրուեցաւ ի Գում գափու։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ վիրաւորողն որ խոյս տուած է։

—Բեդրպուրկի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն դատարանք անպարտ արձակեր են զՆիքօլա Սավին (Թուլուզ Լօթրէքի կոմսն) որ բաւական ժամանակ Բեռնայի մէջ ձերբակալուելով իբր խաբեբայ և խարդախ, Ռուսիա ղրկուած էր դատուելու համար։

Այժմ Նիքօլա Սավինի վրայ ուրիշ ամբաստանութիւն մը կը ծանրանայ եղեր, թէ Ռուսիոյ մէջ տուն մը կրակի տուեր է. կեղծ կոմսն երկրորդ անգամ պիտի դատուի այս պատճառաւ։

—Անցեալ երկուշաբթի օր Ադրիանուպոլսոյ Աք Մէճիտ թաղն հրդեհ ծագելով ինն տուն և երեք խանութ այրեր են։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի այն անձանց որք ի ձեռին ունին 1875 հոկտեմբերէն մինչեւ 1881 դեկտեմբեր 31 Ռումէլիի արժէթղթոց վիճակահանութեանց մէջ շահուած թիւեր, թէ, ըստ տրամադրութեան Օսմ. Հանր. Պարտուց Վարչութեան ազդին, 5 % առ ի հաշիւ մը պիտի վճարուի իրենց միմիայն Կ. Պոլիս, վիճակահանութեանց ժամանակի արժէքին վրայ։

Ուստի պարտին իրենց արժէթղթերը ներկայել Օսմ. Պանքային Պոլսոյ մասնաճիւղին, Թարագճըլար փողոց, ամեն երեքշաբթի և ուրբաթ, առաւօտեան ժամ 10էն մինչեւ 2 (Ը. Ե.), ուր իրենց արժէթղթերն յանձնելով՝ վճարման պատուիրաթուղթ մը պիտի տրուի իրենց։

Կ. Պոլիս, 2 սեպտ. 1887

635 3—3

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 10 սեպտ.

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Ֆլուրէնս նկատելով որ Ռուսճուքի քաղաքապետն հարկ եղած միջոցները ձեռք չ'առնուր՝ ֆրանսացի հպատակաց պաշտպանութեան համար, արտօնեց Ռուսճուքի հիւպատոսին որ քաղաքէն մեկնի անսահման արձակուրդով։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 31 Օգոստոս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (պանքայի)	110 1/8
3 » » (վճռ.կնին)	109 3/4
Բարիզի » (պանքայի)	22 97 1/2
3 » » (վճռ.կնին)	23 5

Օսմանեան Քոնսոլիտէ

		Պ.աշեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Ն)	Սէրի	16 1
Պորսայի գոցուելէն վերջը	»	16 2
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելոյն	»	16 1
Բարձրագոյն գին	»	16 2
Նուազագոյն »	»	16 1
Կէս օրին	»	16 2

ԽՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	38 36
Այս առաւօտ	38 36
Կէս օր	38 36

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա	Սէրի	23 10
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ	»	14 30
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ	»	0· 16 1

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երէկ իրիկուն գոցուելոյն .... (Գ. Կ.)...)
Այս առաւօտ բացուելոյն ....) գործ չեղաւ
Կէս օրին ....)

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4
Քրէտի Ժէնէրալ ....Գ. Կ....	Օսմ. »	6 30
Պանք տը Պ.ոնս	»	5 30
Սօս. Շմէնտ է վալէօր	»	3 25
Թրամուէյ	»	320
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	36
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լոտրիօյի	»	87

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 35
Անգլիական ոսկի	»	110 13
Բօլ իմբէրիալ	»	90 30
Քրիմից	»	51 20
Ռուսալի թղթադրամ	»	40 12
» արծաթ	»	74 20
Ֆիօրին	»	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 22
Վեցնոց	»	102 35
Հինգնոց	»	102 35
Մեթալիք	»	98 20
Թասֆիէ	»	15 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 10 սեպտեմբ. ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտէ	101 5/16
Օսմ. » Սէրի Գ. բացուելոյն	14 7/16
» » » գոցուելոյն	14 7/16
» » » Ա.	22 1/2
» » » Բ.	14 3/4
» » » Գ.	14 3/8
Օթօման 1871	74 1/2
փոխառութիւն 1877	86 1/2
Պանք Օթօման	9 3/4
Ռուսական փոխառ. 1873	96
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	74 5/8
» առանձ. (բրիվիլեժիէ)....(*)	98
Տայրա Սանիէ	71 5/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Բօչիլտ)	95
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 562

Վիեննա, 10 սեպտեմբ. ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 20
Օսմանեան երկաթուղի	17 50

Բարիզ, 10 սեպտեմբ. ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	108 97 1/2
» » 3 %	82 17 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Գ. բացուելոյն	14 62 1/2
» » » գոցուելոյն	14 65
» » » Բ.	— —
» » » Գ.	14 60
Օսմանեան երկաթուղի	35 50
» Բէժիի բաժնեթղթ.ք	— —
Պանք Օթօման	499 37 1/2
Գրէտի Լիոնէ	573 75
» Ֆօնսիէ	1363 75
Բաժնետոմս Լիոնի	1260
Սուէզի ջրանցք	2003 75
Ռուսական 5 % 1877 ի	100 1/4
Իտալական Ռանթ	98 35
Սպանիական (արտաքին)	67 7/8
Եգիպտական միացեալ	380
Բրիօրիթէ Թիւրք	368 75
5 % Հելլենական	359 37 1/2
Ջէք Լոնտրայի վրայ	25 40

ԱԶԴ

Ներկայիւս պատիւ ունիմք ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան, թէ յառաջիկայ սեպտեմբեր ամսոյ 6ին, կիւրակէ օրն, ի նպաստ Թաղիս երկսեռ աղքատիկ վարժարանաց կազմուելոց վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ, ի ժամ 7, ի սրահ վարժարանին։

Հոգաբարձութիւն
Խորէնեան և Վառվառեան երկսեռ վարժ.
Նարլը-գաբու, 24 օգոստ.

1111 3—3

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ԳԵՂԱՑԻԻ ՄՏԱՒՈՐ ԿՈՂՄԵՐԸ

Շատ բարձր չ'է մեր գեղացիներու մտքի մակերեւոյթը, ու եթէ քրքրենք մենք մեր չինական եղբայրներու միտքը, շատ խեղճ կը գտնենք անոր ներքին պաշարը։

Կեանքի ամեն երեւոյթներու մէջ ճակատագրութեան մը շարժառիթները կը փնտռեն մեր գեղջուկները, ու եթէ կողմէ մը լաւ է այս ըմբռնումը, որ տոկուն ու ստոյիկ կ'ընէ զիրենք կեանքի ամեն քաշքշուքներու մէջ, միւս կողմէն ալ գէշ է, որ կը խլէ անոնցմէ իրենց ինքնութիւն, — եսը, ու կրաւոր բան, եւ մը կ'ընէ զիրենք. այս ուղղութեան ճիշտ հետեւութիւնը ան է, որ ինքնաձեռնութիւն մը շատ քիչ կը ցցնեն մեր գեղացիներն իրենց կեանքի մէջ։

Ճակատագրութիւնը կրօնի ծուռ բացատրութիւնները մտցուցեր է մեր գեղացիներու մտքի մէջ, ու դարերու ընթացքի մէջն ալ կեանքի շատ մը հանգամանքներ ու պարագաները հաստատեր են այս ծուռ միտքը, ու մեր չինականներու հաւատքի կարգը անցուցեր են զան։

Ամեն տեսակ գաղափարներէն աւելի կրօնական մտքերով կը հետաքրքրուին մեր գեղացիները, ու բաւական տեղեկութիւններ ունին կրօնի խնդիրներու մասին. փքուն սրտով մը կը խորհի մարդը, որ դարերու ամենանեղ ընթացքներու մէջն ալ անձեռնամխելի ըրեր են մեր չինականներն իրենց եկեղեցին, ու այսպէս ըսեմ «անդրանիկ մահու» մը նշանով ու արիւնովը ապահովագրեր են իրենց ժամ ու ժամուորը, ու եթէ մի քանիները կը թողուն այսօր գեղերու մէջ իրենց մայր-եկեղեցին, անմեղ են, անմեղ, այո՛, անոնք, ու մեղքը կղերին է։

Զարմանալի յամառ են մեր գեղացիները իրենց մտքերու մէջ, կրնայ ըլլալ, որ սխալն ալ իրենց գաղափարներու մէջ, բայց դժար է, որ փոխէ մէկն անոնց միտքը, ու եթէ կողմէ մը չինականներու ազնուութիւնը կը տեսնուի այս վարմունքի մէջ, միւս կողմէն ալ այն լաւ բանը կայ, որ իրենց մտքի, համոզումի սեփականութիւնը կը ճանչնէ անոնք։ Երբ կրօնի կամ բնական երեւոյթներուն կը վերաբերի միտք մը՝ վերջին աստիճանի պահպանողական են մեր գեղջուկները. ամեն բանի մէջ հայեցողութիւն մը միայն կը ճանչնեն անոնք մարդու գործը, ու ամեն խնդիր ու բացատրութիւն՝ Աստուծոյ գաղտնիքը. փոքր տեսակի հարցասիրութիւն մը մարդու մը «բռոտ» ըլլալուն կը վերագրեն կրօնի մէջ մեր գեղացիները, ու բնական երեւոյթներու ու պատճառներու փոքր տեսութիւն մը մարդու մը «անկրօն» ըլլալուն։

Կրօնի մէջ Գրիգոր Լուսաւորիչն է մեր գեղացիներու մեծ միտք ու նշանաբանը, կեանքի մէջ՝ ճակատագրութիւն ու բարոյականի մէջ՝ «ինչ որ լսեր ու տեսեր են»։ անցեալի մը վրայ կը դառնայ, այո, մինչ մեր չինական հասարակութեան միտքը, ու աւանդութիւն ու յիշողութիւնը միայն կը դրսեւեն անոր հոգին։ Ներկայի համար պատրաստական բան մը չունի մեր գեղացին, բայց կը զգայ, որ պէտքեր ունի, ու այս զգացումի մէջն է իր ներկայն։

Այն մեծ պէտքը, զոր կը զգայ ներկայի մէջ գեղացին, կրթութիւնն է, որ կրնայ շտկել իր ծուռ կողմերը ու կեանքի ներկայ պահանջներու համեմատութեան մէջ դնել իր թերքուն ու անգործածական կարողութիւնները, և սակայն վարժարան չունին մեր գեղացիները։ Գեղի գիտուն, գեղի հարցուկ, գեղի ամեն բանը երէց մ'է, ու բան մը չէ այս երէցը, որովհետեւ նոյն ինքն երէցը կարդալ չգիտեր, ու իր ա բ գի ծանօթութիւններն ալ կը ջլատեն ու կը մեռցնեն մեր գեղացիներու տղամարդութիւն ու կորովը։

Գեղեր կան, որք քիչ մը պակաս դժբաղդ են, ու ա բ գի երես տեսնող մէկ երկու մարդեր ունին իրենց մէջ. աշակերտ կ'ընդունին գեղի այս «կարդացող»ները, ու բոլոր օրը կ'աշխատցնեն զանոնք, որ կողմէ մը ա բ գ սորվին, ու միւս կողմէն ալ իրենց տան գործերը տեսնեն, ու եթէ բան մը սորվին այս վիճակի մէջ մեր գեղացի տղաքները, «խոնարհեցո-սաղերցոն է, Տէր-ողորմեան»․ ու այս տեսակի «կարդացող»ներն ալ շատ-շատ փոխասաց մը կ'ընեն իրենց աշակերտներն, ու հինգ-վեց տարիներու մէջ։

Բացառիկ երեւոյթ մը կարելի է համարել այն գեղերն, որք խալիֆա, —վարժապետ մը ունին, որ մէկէն աւելի տղաքներ կը ժողվէ իր քովը, ու հաւաքական դասեր կուտայ անոնց. այս տեսակի գեղերը անով կը տարբերին իրենց հարեւան միւս գեղերէն, որ դպրոցի մը շքանկարը ունին իրենց մէջ, բայց գործնական տեսակէտով սաղմոս-ժամագիրք կարդալէն տարբեր բան մը չեն սորվիր նորէն մեր փոքր գեղջուկները, ու ամեն պարագայի մէջն ալ ժամասելու, դպրական վիճակ մը միայն ունի մեր գեղային կրթութիւնը, ու քրմական մենաշնորհի մը սեղմումներու մէջ կը գտնուի մտային գործը։

Ես չեմ մեղադրեր մեր գեղացիները, երբ այսպէս թոյլ ու տխուր կը տեսնեմ անոնց մտաւոր կեանքի շարժումները, որովհետեւ լաւ գիտեմ, որ նիւթական կարիքներ, ապրուստի անհրաժեշտութիւնը այնչափ մօտէն կը սեղմեն մեր չինական հասարակութիւնը, որ իր օրապահիկը ճարելու մտածումով միայն կ'անցընէ անիկայ իր բոլոր կեանքը. ու մեր գեղացիներն, որ այնչափ հոգեկան ու ուշիմ են, չեն կրթուիր ու տգէտ կը մնան. —Հոգիի համար եկեղեցիին կը փախին ու միմիայն քահանային ու մարմինի համար ամեն նեղութեան ու կապանքին։

Մեր գեղացիներու մտային այս անշարժութեան մեղքը տեղային առաջնորդներուն կարելի է վերագրել, առաջնորդներուն, այո՛, որք չեն այցելեր իրենց թեմերը, երբ այցելեն աջհամբոյր, — դրամը միայն աչքի առջեւ կ'ունենան, ու ամենեւին չեն հետաքրքրուիր իրենց թեմի ու ծուխերու կեանք ու կարիքով. ո՞ր մէկ Առաջնորդ իր վիճակի գործերու կրթական տեղեկագիրը ղրկեր է կեդր. Վարչութեան. — ես չեմ գիտեր, բայց լաւ գիտեմ ու Առաջնորդներ կը ճանչեմ, որք գեղերը կը բաժնեն ու ապրուստի կոչտ միջոց մը ըրեր են իրենց Առաջնորդութիւնը, որու մէջ վիճակային-մտաւոր բարիք մը կարելի չէ նշմարել։

Թեմական վանքեր ալ ունինք մենք, որք բանով մը չեն օգներ մեր գեղացիներու մտաւոր զարգացման, և սակայն ամեն տեսակի հոգսերով ալ գեղացիներու վրայ կը ծանրանան անոնք. անցեալի մէջ իր արիւնովը պահեր է գեղացին մեր վանքը, հիմա ալ իր քրտինքովը կը պահէ զան, ու մարդ չը գիտեր թէ ինչո՞վ կը փոխարինեն վանքերն իրենց արդի վիճակի մէջ մեր գեղային համայնքի արիւն-քրտինքն, ու յոյս ու հաւատքը։

Մտային քնափութեան մը մէջ կը գտնուին մեր գեղերն, ու եթէ մարմին մը կայ, որ լրջօրէն ուշադրութեան առեր է մեր չինական եղբայրներու այս քնափուն վիճակը, Միաց. ընկերութիւնն, Ազգ. Հայրենեաց ընկերութիւնն ու Ազգ. Սանասարեանն է, որք կ'ուզեն լոյս տալ անոնց. լո՛յս, ա՛յս է ամեն արեւագալին թռչունի երգ ու փառաբանութիւնը։

Ե. Մ. ՏՈՒՏՈՒԽԵԱՆ

Բերա, 26 օգոստ.

ՀԱՅՔ Ի ԿՐԵՏԷ

ՔԱՆՏԻԱ, 22 օգոստ.

Երկար կը լինի գրել մի առ մի այն ամենն, որք Կրետէի ժողովրդեան վրայ հասած են Օսմանեան տիրապետութեան երկու դարերուն մէջ։ Ոչ թէ միայն կրօնք կրօնքի յաջորդած ու անունն փոխած է, այլ և քաղաքներու և գիւղերու անուններ փոխուած են. Վենետիկցիք Քանտիայի հին Հերակլիոն անունը փոխելով Գաստրօ կ'անուանեն, օսմանցիք ևս Գաստրօն Քանտիայի կը վերածեն, իսկ Կիտոնիան Հանեայի, և այլն։ Այնքան երկարատեւ պատերազմներու երեսէն Սուտա խապառ աւերակ կը դառնայ. այժմ միայն քանի մը ձկնորսի տնակներ, թուով հազիւ հարիւր, կը տեսնուին։ Սուտա, երբեմն բերդաքաղաք, անուանի իւր նաւահանգստովը, որ մինչեւ 150 մեծամեծ նաւեր կարող է պարունակել, Հանեայէն հազիւ քառորդ ժամու չափ հեռի է կառքով, իսկ հետի գրեթէ մէկ ժամ։

Կրետէ հազիւ Օսմանեան դրօշին տակ շունչ առած էր, այսինքն Վենետիկեան լուծը թօթափած և օսմանեանին ենթարկուած ժամանակէն հազիւ 150 տարի անցած էր, Թէփէտէլէնլի Ալի փաշայի յորդորանօք ձեռնարկուած յունական մեծ ապստամբութեան կը մասնակցի կատաղաբար։ Մահմետականք դէպ ի քաղաքները, իսկ քրիստոնեայք դէպ ի լեռները կ'ապաստանին։ Երկու կողմէն զիրար անխնայ կը ջարդեն։ Քրիստոնեայ գունդեր քանի մը անգամ կը փորձեն ծովէն անցնիլ և կը յաջողին ի Մոռայ և ի Քիօս երթալ միաւորելու համար ազգակից ապստամբներու։ Այլ սակայն Կրետացի քրիստոնեայ ապստամբք յուսահատուր կը լքանին, երբ Քիօսի օսմանցիներէ վերստին առնուիլն և 60,000 յոյներու սրախողխող կոտորածը կը լսեն. ուստի յետ կարճ բանակցութեան մը զէնքնկեց լինելով՝ կը հնազանդին օսմանեան իշխանութեան, օգուտ քաղելով այն ընդհանուր ներողութենէն, զոր Սուլթան Մահմուտ հրատարակած էր։

Խաղաղութիւնը տիրելուն պէս՝ Քանտիայի հայք ձանձրանալով տեղական յաճախակի յեղափոխութիւններէն, որոց հետեւանքը կը ծանրանար նաեւ իրենց վրայ, և տեսնելով հայ քահանային և իւր լուսարարին սպանուիլը, և հայաբնակ թաղին աւարիլն ու աւերիլն, անտանելի այլ եւ այլ հարստահարութիւններէ, ա՛լ բոլորովին զզուած և տաղտկացած, նաւեր կը վարձեն և կը պատրաստուին դուրս ելնելու Կրետէէն։ Միւս հայ քահանայն տէր Զաքարիա անունն(*) որ կը գտնուէր ի Հանեա, կը լսէ հայոց այս գաղթականութեան գործը, կը վազէ ի Քանտիա և կը տեսնէ որ 300ի չափ հայ տնուորք նաւեր վարձած, որոց և առագաստը արդէն իսկ պարզուած, մեկնելու վրայ են։ «Ո՞ւր կ'երթաք, կը գոչէ լալով, ո՞ւմ կը թողուք Ս. Կարապետը, ձեր նախնեաց ոսկորները»։ Վերջապէս քահանայն տեսնելով որ իւր աղաչանաց ոչ ոք կը լսէ, հայրենասիրական սա խօսքերը կ'արտասանէ. «Եթէ դուք աւելի ևս հեռուն կ'երթաք, և ոչ ի հայաբնակ տեղ, անիծեա՛լ ըլլաք, և ինչպէս դուք Մուրատատուր Ս. Կարապետի ճրագը մարեցիք, Աստուած ևս մարէ՛ ձեր կենաց լոյսը»։ Քահանային այս տողերը յիշատակարանին մէջ գրելէ յետոյ՝ երկար բարակ ողբ մը ևս կը յաւելու և ապա կը մխիթարէ այն քանի տուն հայերն որք չէին մեկնած։ Իսկ գաղթական հայք ցան ու ցիր կը լինին, որոց սերունդքէն կը գտնուին եղեր տակաւին գերդաստաններ Կիլիկիոյ մականուամբ ի Հնդիկս, որպէս պատմեց ինձ Մկրտիչ եպիսկ. Վեհապետեան, որ այցելութեան պաշտօնով Կիլիկիայէն հոն գնացած էր քանի մը տարի յառաջ։

Կրետէ միայն քաղաքական փոթորիկներու խաղալիկ և ահաւելի պատերազմներու թատր եղած չէ. բնութիւնն ալ հանգիստ թողած չէ զԿրետէն. անպակաս է ժաժն. երկրաշարժներու երկար շարք մը խառնուած է Կրետէի պատմական արիւնալի էջերուն մէջ. Տակաւին 30 տարի առաջ 1856ին, ամբողջ Կրետէ այնպէս կը ցնցի որ բոլոր շէնքեր կը կործանին, ահագին կորուստ մարդերու և անասուններու։ Երկրաշարժի ամենէն սաստիկ ցնցումը տեղի կ'ունենայ ի Քանտիա, շաբաթ երեկոյ մը. բաց ի վենետիկեան քանի մը տեղ շէնքերէ՝ որոց մէջ է Հայոց եկեղեցին՝ ամբողջ քաղաքը փլատակաց կոյտ մը կը դառնայ. միայն Քանտիա քաղաքին մէջ 1800էն աւելի անձեր կը մեռնին, բանտն ալ փլչելով չորս հինգ հարիւր բանտարկեալք չարաչար կը մեռնին։ Մինչեւ ցարդ տակաւին կան աւերակներ որոց վրայ նայելով աղեկտուր կը լինի մարդ։ Թողլով երկրաշարժի այս պատմութեան մանրամասնութիւնն, յիշենք համառօտիւ 1866ի յեղափոխութիւնն որ տեւեց շարունակ 3 տարի։

Բնութեան կողմէ Կրետէի գլխուն հասած այս ամենասարսափելի պատուհասը կարծես բաւական չէր, ա՛լ աւելի մեծ և աղէտալի պատուհաս մ'ալ կրետացիք իրենք իրենց գլխուն կը բերեն։ 1866ին երբ աշխարհիս մէջ կը տիրէր Նաբոլէոնեան խաղաղութիւնը, Կրետացի քրիստոնեայք ըստ թելադրութեան Հելլէն կառավարութեան, ապստամբութեան դրօշ կը պարզեն ընդդէմ Օսմանեան Պետութեան. երեք տարի բնիկ մահմետականք և քրիստոնեայք ամենուրեք չարաչար զիրար կը հալածեն, կը կողոպտեն և կը ջարդեն։ Գիտնալ պէտք է թէ ապստամբական յեղափոխութեանց առեն ոչ թէ աւելի զինուորք՝ այլ տեղացի մահմետականք կատաղօրէն գործ կը տեսնեն՝ ապստամբութիւնը խղդելու և ջախջախելու համար։

Յոյնք 1821էն ի վեր լեռները քաշուելով, ժամանակ առ ժամանակ վեց անգամ Օսմանեան տէրութեան դէմ ապստամբած լինելով, մինչ Հելլենական կառավարութեան գրգռութեամբը, զէնքի բաւական վարժուած էին. ուստի այս անգամ բաւական ընդերկար կ'ընդդիմանան. ի զուր եւրոպական մեծ տէրութեանց հիւպատոսք կը ջանան յորդորել ապստամբներն ի հնազանդութիւն։ Բ. Դուռը խաղաղասիրական ամեն միջոցներ ի գործ դնելէ յետոյ՝ Սաբրըլը Իսմայիլ փաշան կուսակալութենէ պաշտօնանկ հրատարակելով՝ Կիրիտլի Մուսթաֆա փաշան կուսակալ և միանգամայն բանակին հրամանատար կը կարգէ։ Սա ի Կրետէ հասնելուն պէս պաշարման վիճակ կը հրատարակէ, և Էօմէր փաշան Քանտիայէն և Ռէշիտ փաշան Հանեայէն ապստամբաց վրայ կը ղրկէ, որք պաշարելով ապստամբները չարաչար կը կոտորեն. ապստամբք ճարահատած՝ Արկադիա անուն վանքը կը քաշուին, որ հաստ պարիսպներով բերդ ալ էր միանգամայն. Կիրիտլի Մուսթաֆա փաշա կը պաշարէ վանքն և յորդոր կը կարդայ զէնքնկեցութեան, խոստանալով ներողութիւն. ապստամբք՝ թուով 1700՝ յուսահատօրէն կ'ընդդիմանան, ուստի Մուսթաֆա փաշա կ'սկսի ռմբակոծել վանքը. Վերջապէս ճգնաժամը կը հասնի, ահաւոր տեսարան մը յանկարծ կը բացուի Օսմանեան զօրաց աչքին առջեւ, վանահայր վարդապետը քանի մը քահանաներով վանքին աշտարակին վրայ կը տեսնուի եկեղեցական զգեստներ հագած և խաչվառ ու աւետարան ի ձեռին, բազկատարած օրհնութիւն մը կը կարդայ և ապա կը գոռայ. «կրա՛կ վառօդարանին, կրա՛կ»։ Եւ ահա վանքն ահագին որոտմամբ երկինք կ'ելնէ. Նոյն իսկ Մուսթաֆա փաշա կը սոսկայ այս տեսարանէն։ Ապստամբներէն եօթն հոգի միայն կ'ազատին՝ որք անմիջապէս հրացանի կը բռնուին։ Այլ սակայն Արկադիայի անկմամբ ապստամբութիւնը չվերջանար. տարաժամ Յոյնք Արկադիայի անկումն ու կոտորածը լսելով, աւելի ևս կը կատղին, ամենուրեք հանգանակութիւնք կը լինին, խրախուսելու համար Կրետէի ապստամբութիւնը։

Աթէնքի Յոյնք շոգենաւ մը գնելով ի յիշատակ յօդն եղած կործանած վանքին անուան, Արկադիա անուամբ կը կնքեն եւ ի Կրետէ կամաւոր զինուորներ եւ ռազմամթերք կը յղեն. այս շոգենաւն մինչ կ'երթայ ու կուգայ, եւ հակառակ Օսմանեան նաւատորմղի այնքան անխոնջ հետապնդութեան՝ չբռնուիր, բայց վերջապէս օր մը պաշարուելով Օսմանեան երկու պահակ շոգենաւներէ, ցամաք կը նետուի, նաւապետն ու նաւաստիք՝ բաց հինգ հոգիէ, կ'ազատին. Օսմանեան պահակ շոգենաւք ետեւնուն ձգելով Արկադիան ի Կ. Պոլիս կը տանին։ Այս ապստամբութեան առեն Վանցի Հայ մը ևս Օհան անուն՝ բաւական հռչակ կը հանէ Ռէշիտ փաշային ծառայելով, — ո՞ր Վանցի կայ որ Հնդկաստանը չէ գտեր։ Օհան մերթ կը լրտեսէ, մերթ կ'առաջնորդէ, վերջապէս օսմանեան բանակին կը ծառայէ, յետոյ խաղաղութեան առեն Յոյն աղջկան մը հետ թէեւ կը կարգուի, սակայն քիչ ատենէն թողլով քրիստոնեայ ամուսինը կը թրքանայ և օր մը յանկարծ կղզիէն անյայտանալով՝ բոլորովին կը կորսուի։

Կրետէի սոյն ապստամբութիւնն Եւրոպիոյ հասարակաց կարծիքը բաւական գրգռած լինելով, Մեծ-Եպարքոս Ալի փաշան, հետն ունենալով Նորընտիր կուսակալ և հրամանատար Հիւսէին Աւնի փաշան վասն զի Կիրիտլի Մուսթաֆա փաշան պաշտօնէ ձգած էր անգթութեանցն համար, կուգայ ի Կրետէ, ճիշդ այն միջոցին երբ Ռէշիտ փաշա Եըլտըզ կոչուած լեռնէն բչելով ապստամբները ծովը թափելու վրայ էր, զինադադարի հրաման Ալի փաշայի կողմէն կը հրատարակուի. Ապստամբք ծափ կը զարնեն, վասն զի շունչ մ'առնելու պէտք ունէին. Բանակցութիւնք կ'սկսին, ի զուր Ալի փաշա կը ջանայ համոզել ապստամբներն որ զէնքնկեց լինին խոստանալով վեհ Սուլթանի ներողութիւններն ու շնորհներն՝ այն է քրիստոնեայ կուսակալ և ինքնօրինութիւն. այլ սակայն, Յոյն Քաբիթէններ — Յոյնք՝ հրոսապետները Քաբիթան անունը կը տան — կը մերժեն ու կը պահանջեն Հելլենաստանի հետ միացում և եթէ. Ալի փաշա տեսնելով որ ապստամբք անհամոզելի կը մնան, կը խզէ բանակցութիւնն և կը հրամայէ Հիւսէին Աւնի փաշայի ջախջախել ապստամբութիւնը զինու զօրութեամբ. Այլ ևս Յունաց բանը կը բուսնի. Արտաքին քաջալերութիւնք կ'սպառին, կը մնան միայն 107 ապստամբներ որք հնազանդութիւն կը խոստանան գալով ի Քանտիա և անձամբ զէնքերնին կառավարութեան յանձնելով, պայմանաւ որ թողութեան արժանանան. Հիւսէին փաշա՝ ըստ հրամանի Բ. Դրան՝ կը հրամայէ ապստամբներուն գալ ի Քանտիա, ամբողջ քաղաքացիք ու գիւղացիք պարիսպներու վրայ կը խռնին տեսնելու համար ապստամբաց մուտքն ի Քանտիա. այլ սակայն ապստամբաց ուշ ատեն կէս գիշերէն յետոյ քաղաք մտնելուն համար ամբոխին հետաքրքրութիւնը պարապը կ'երթայ. Յաջորդ օրը քաղաքացիք զարմանօք կը տեսնեն ապստամբաց քաղաքին մէջ անզէն շրջելն. Այսպէս 1866ին սկսուած ապստամբութիւնն 1869ին կը վերջանայ, և Յոյնք մինչեւ ցայսօր կ'ողբան Քաբիթաններուն այն յիմարութեան վրայ, որով մերժած էին Ալի փաշայի առաջարկութիւնն, այն է Կրետէն բոլորովին թողուլ Կրետացւոց ընդ հովանաւորութեամբ և գերիշխանութեամբ վեհ. Սուլթանի, նման Եգիպտոսի։

(Մնացեալը յետոյ)

ՎԱՀԱՆ ՎՐԴ. ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ

(*) Սա Լիմ անապատի միաբան և յետոյ հոս հաստատուող Աւետիք վարդապետը 1819 ին թաղած և շիրիմ ևս կանգնած է։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ի ՔԱՂԿԵԴՈՆ

Վարժարանիս ուսմանց տարեկան շրջանն կ'սկսի սեպտեմբեր 1/13

1108 5—6

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՐՑ

Ի ՓԱՆԿԱԼԹԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

Վիեննական Մխիթարեան Հարց վարժարանին 1887-88 տարւոյն ուսումնական ընթացքը պիտի սկսի սեպտ. 4/16ին, կը բաղձացուի որ ամեն աշակերտիլ ուզողները մինչեւ սեպ. 3/15 եկած ըլլան։

Սոյն վարժարանը կ'ընդունի ներքին կիսաթոշակ և արտաքին աշակերտ. Վարժարանս մտնելու պայմաններուն վրայ աւելի մանրամասն տեղեկութիւն առնուլ ուզողը կրնայ Փանկալթի նոյն վարժարանին վարչութեան դիմել,

Հ. ԱՆԴՐԷԱՍ Վ. ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ
Փոխ. Տեսուչ

1107 4—5

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

ԳՈՒՐԳԷՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

[illegible]

Հայկական Կրթարան, հաստատեալ յամին 1876, կ'ընդունի գիշերօթիկ և ցերեկեայ աշակերտ և կ'աւանդէ նախնական և երկրորդական կրթութիւն. Հայերէն, Թուրքերէն, Գաղիերէն և Անգլիերէն լեզուք հանդերձ գրականութեամբ, Ուսողութիւն և Բնական գիտութիւնք բոլոր ճիւղերով, Ընդհանուր ազգաց՝ ի մասնաւորի Ազգ. և Օսմ. պատմութիւնք, սկզբունք Քաղ. տնտեսութեան և Փիլիսոփայութեան, Կրօնագիտութիւն, Աշխարհագրութիւն, Տոմարակալութիւն (պարզ և կրկնակ) և տեղեկութիւնք վաճառական գործառնութեանց (ընդարձակօրէն), Գծագրութիւն և Գեղեցկագրութիւն կ'աւանդուին լաւագոյն ուղղութեամբ ի ձեռնհասուցչական ընտրելագոյն խմբի մը։ Կրթարանիս ուսումնաւարտ աշակերտաց թիւն եղած է ցարդ 38, արդիւնք մետասանամեայ կանոնաւոր յարատեւութեան։

Աշակերտք հայրական խնամք կը վայելեն ըստ ամենայնի ճշմարտօրէն հոգածութեամբ Տնօրէնին։ Սնունդն է յոյժ գոհացուցիչ։

Կրթարանիս ԺԲ. տարւոյ շրջանն պիտի սկսի յառաջիկայ օգոստոս 27 հինգշաբթի օր. դասախօսութիւնք կ'սկսին օգոստ. 31 երկուշաբթի առաւօտ։

Աշակերտք առհասարակ, առանց զանցառութեան, պարտին մտնել ի վարժարան մինչեւ օգոստ. 30 կիւրակի երեկոյ։

Նոր աշակերտ տալու փափաքող ծնողք կրնան տեսակցիլ Տնօրէնին հետ, ամեն օր, մինչեւ կէս օր, ի Հայկական Կրթարան։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Ե. ԳՈՒՐԳԷՆ

8 օգոստոս 1887 5—6
Օրթաքէօյ. 1073

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ

ԱՂՋԿԱՆՑ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԻՃԱՏԻԷ

Հաստատութեանս Նոր տարեմուտը կ'սկսի սեպտեմբեր 1ին. Գիշերօթիկք կը վճարեն տարեկան 32 ոսկի օսմ. իսկ ցերեկեայք 8 ոսկի ուսումնարանի և 6 ոսկի Նախակրթարանի համար. դաշնակի համար նոյնպէս տարեկան 6 ոսկի. Աւելի տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել առ Տնօրէնութիւն վարժարանիս։

Մ. Ս. ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ

1887 օգոստ. 11
1080 6—8

ՊԸՐՊԸՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

Այս վարժարանին պարապոյ աւուրք կը լրանան յառաջիկայ Սեպտ. 1ին. Նոյն օրէն կ'սկսի աշակերտաց վերամուտ. իսկ դասուց սկզբնաւորութիւնը պիտի լինի Սեպտ. 9ին, Չորեքշաբթի։

Տնօրէնը պատրաստ է տեսակցիլ ծնողաց հետ, ամեն օր, իւր վարժարանին մէջ։

Փափաքողաց կը յղենք նամակաւ վարժարանիս Յայտագիրն, որ կրնայ ստացուիլ նաեւ Կ. Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Զարդարեան Գրատան մէջ, Յովհաննէս էֆ. Արամեանէ։

1887 օգոստ. 18 Հիմնադիր-Տնօրէն
Իւսկիւտար Ռ. Յ. ՊԸՐՊԸՐԵԱՆ
1105 5—6

ԱԶԴ

ՌՈՊԸՐԹ-ԳՈԼԷՃ

Վարժարանիս նոր Տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտեմբեր 3/15ին։ Գիշերօթիկք կը վճարեն տարեկան 44 ոսկի օսմ., իսկ ցերեկեայ աշակերտք՝ 10 ոսկի օսմ.։ Աւելի տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել ի վարժարանն՝ ի Ռումէլի-Հիսար։ 1076

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ի ՊԱՅԸՂ ՀԱՈՒԶ

Այս վարժարանն ունի ընտիր խումբ մը ուսուցչաց, և պատրաստ է բարւոք կերպիւ ուսուցանել Գաղիերէն, Թուրքերէն, Անգլիերէն եւ Հայերէն, այս վերջինն ըլլալով վարժարանին լեզուն։

Ուսմանց և պայմաններու մասին աւելի տեղեկութեան համար պարտ է դիմել Թիւ 5 սենեակն ի Պայըղ Հաուզ։

Դպրոցին յառաջիկայ շրջանը սկսաւ ըստ Լատ. սեպտ. 6, երեքշաբթի։

Կանոնաւոր ընթացքին համար աշակերտք պարտին հատուցանել ամսական 30 դահեկան. Նախապատրաստական ճիւղին համար 20 դահեկան։

Վարժարանին տնօրինութիւնն յանձնուած է Պատուելի Տօքթօր Կրինի։

1058 11—12

ՏՕՔԹԷՕՐ ՏԻՐԱՆ ՔԱԲԱՄԱՃԻ մասնագէտ մանկաբարձ, պատիւ ունի ծանուցանել իւր Արգոյ յաճախորդաց թէ իւր բնակութիւնն այս անգամ փոխադրած է ի Բերա, Ապանոզ փողոց, Թիւ 6, ուր պատրաստ է իրեն դիմող հիւանդները դարմանել ամեն օր, յետ միջօրէի, ժամ 8-11 ըստ տաճկաց։ 1112 3—20

ԱԶԴ

Ժ. Տ. Ծանէթթոյի դրամատունն ի Ղալաթիա կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ սեպտեմբեր 14 և 15ին չորեքշաբթի և հինգշաբթի տեղի պիտի ունենայ 5րդ վիճակահանութիւնն Համպուրկի Լոդրըին, հանրածանօթ իւր բազմաթիւ շահերով։

Մէկ ութերորդ տոմսին գինն է 62 1/2 ղրշ. ոսկեդրամ, մէկ քառորդինն 125 ղրշ.

Հոկտեմբեր 1ին Արքունի փողերանոցին մէջ տեղի պիտի ունենայ Ռումէլիի երկաթուղեաց արժէթղթոց վիճակահանութիւնը։

500 թիւեր պիտի շահին։

Մեծ բաժին 300000 ֆրանք։

Ամբողջ տոմսին գինն է 5 ղրշ, կէսինը 3, քառորդինը 2.

50 տոմսի ի միասին մէկ հինգերորդին գինն է 60 ղրշ. 25 տոմսինը՝ 30, 10 տոմսինը 12 եւ 5 տոմսինը 6։

Այս տոմսերէն ունենալ փափաքող անձինք պարտին ժամանակին դիմել Դրամատունս։ Գաւառներէն եկած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՈՅ

Ղալաթիա, Գօմիսիօն խան, Թիւ 18
1069 2—5

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Սէրայը Հիւմայուն ճէնապը Միւլիւքեանէ էրզագը ումումիյէ անպարը իչիւն միւպայեա օլունաճագ օլան գաչվէնին գարարը գաթիսի իլլալը րումինին իքինճի չարչէնպիհ կիւնիւ միւրիւճէճէկինտէն, թալիփ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտան նիզամէթ տուգուզա գատար Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

30 աղուստոս 303 1004
1—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՈՒՈՅ 1,788964

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐՈՒՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԱԶԳ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ յառաջիկայ 1/13 սեպտեմբերէն սկսեալ կէս առ հարիւր (½ %) տոկոս մը պիտի վճարուի Օսմ. Հանրային Պարտուց Արժանագրեալ արժէթղթոց թիւ 11 եւ Միացեալ արժէթղթոց թիւ 8 կտրոններուն վրայ։

Կ. Պոլիս, 29 օգոստ 87

846 5—6

ԲՈԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԲՈԺԱԿԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ՉԻԹԼԻԻ

(ՄԵՐՁ Ի ՊՐՈՒՍԱ)

[illegible]

1304 Սէֆէր 11 Թուական կայսերական իրատէով արտօնեալ։—Վարձատրեալ Բարիզի, Վիէննայի, Լոնտոնի, Ֆիլատէլֆիայի, Անվէրսի, Ֆրանքֆորդի ցուցահանդէսներէն։

Չիթլիի ջուրն, որ Արեւմուտքէն եկող համանման հանքաջուրերէն գերազանց է, շիշերու մէջ կը դրուի ընդ հսկողութեամբ Տր. Արիկեանի, պատուիրակ ի դիմաց առեւտրական Վսեմ. Նախարարին։ Մէն մի էթիքէթ կրելու է քննիչ բժիշկին ստորագրութիւնը։ Հասարակութիւնը մերժելու է այն ամեն շիշերն որք չեն կրեր Պետութեան այս երաշխաւորութիւնը։

Այս հանքաջուրին յաջողութիւնն ապահովեալ է մարսողական խողովակին և լեարդին հիւանդութեանց մէջ, աւազախտի եւ յօդացաւի մէջ, շաքարախտի և փամփշտային խօթութեանց մէջ։

Չիթլի շատ ախորժահամ հանքաջուր մ'է, սեղանի համար պատուական ջուր մ'է եւ շատ օգտակար է այն պարագային յորում ջուրերը վարակեալ են համաճարակ հիւանդութեանց ատեն։ Իրենց առողջութեան նախանձախնդիր անձինք ջրշեղջներու, Պէնտերու եւ այլ ջուրերուն նախամեծար պիտի համարին Չիթլին։

Չիթլին կը դիւրացնէ մարսողութիւնն և կը կանոնաւորէ միւս բոլոր պաշտօնները։ Շատ օգտակար է նաեւ այն պարագային երբ [illegible] սնող մանուկները կաթէ կտրելու է։

Չիթլիի ջուրը շաբաթն երկու անգամ կը ղրկուի աղբիւրէն, այնպէս որ կարելի է վստահ լինիլ թարմ վիճակի մէջ գտնելու զայն ի մթերանոցս։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը ծախուի ի կեդրոնատեղին Ընկերութեան, 13, Ճէլալ Պէյ խան, եւ ի Մանածիւզի՝—Բերա, Պ. Ալիբրանտի, դեղարան Տէլլա Սուտա, 169.—Պոլիս, Պ. Մէյվէր, դեղավաճառ, 24, Եէնի ճամի փողոց.—Ֆ. Թէրճիման, դեղագործ, Ճղալօղլու, Պարսկական դեսպանատան մօտ.—Աչըքպաշ, դեղագործ ի Վէզնէճիլէր.—Ղալաթիա, Պ. Մավրոյտօ, վաճառական, Մալթըզ փողոց, 34.—Պէշիքթաշ, կեդրոնական դեղարան.—Թէրապիա, Սավա Սբօնօբուլօ.—Պէօյիւքտէրէ, Սողիրաքի Թէօխարիտի, վաճառական.—Գատը գիւղ, դեղարան Լէօնիտա Անթիբա.—Իւսկիւտար, Սդավրաքի Նուբլօբուլօ, դեղագործ։

Պարապ շիշերը ետ կ'առնուին։

1054

Վաճառատուն Հ. ԼԱՆԺ

24, Բէրշէմպէ պազար, Ղալաթիա

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(Պղնձէ, ձուլածոյ և թափծու երկաթէ)
ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԶՄԻՆԷՆԵՐ
ԲԷՏՐՈԼՈՎ ՏԱՔՑՈՂ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ
Քրիսթոֆլէ ոսկերչական գործեր
ԴԱՆԱԿՆԵՐ
ՊԱՐՏԷԶԻ ԿԱՀԵՐ

Ջրհանք Հրշէջ դիւրատար մեքենայներ — Ոռոգութեան Գործիներ Աւազանի շատրուաններ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ
ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԳԱԿ
ԵՐԿԱԹԵԱՑ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ
ՇԻՆՈՒԱԾԱՆԻՒԹՔ
Ամեն տեսակ գործիքներ

Տաքանոցք-Կշռորդք-Ցորենի կշռորդ

Սառուցի գործիներ — Սառցամաններ Սառուցեալ ըմպելեաց գործիներ Գինւոյ մամուլներ — Տուշ — Լոգարան Լաւաբօ Ծորակներ — Խցադիր մեքենայ

32, Մահմուտիէ ճատէ, Ղալաթիա

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հ. ԼԱՆԺ

676

ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՊՆԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԻՒՆԵՐԹՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԴԵՂ ՏՐ. ՌԻԱԴՄԱՆԻ

Շատ քիչ դեղեր կրնան իրենց յաջողութիւնն հաստատել բժշկական այսքան բարձր անուններով, որպէս են. բրոֆ. Տր. ֆոն ԼԱՈՒԷՐ, բժիշկ Գերմանիոյ կայսեր, բրոֆ. ֆոն ՎԷՍՏՖԱԼ, բրոֆ. ՇՎԱՅՆԻՆԿԷՐ ի Պերլին, բրոֆ. ֆոն ՍՔԱՆԶՈՆԻ ի Վիւրծպուրկ, բրոֆ. ֆոն ՆԻՒՍՊԱՈՒՄ ի Միւնիխ եւլն եւլն.

Այս վերջինը կը գրէ ինձ, իր հիւանդանոցին մէջ փորձելէ յետոյ.

«Խնդրեմ տեղեկութիւն տուէք ինձ թէ ո՞ւր դիմելու եմ այս սքանչելի դեղէն գնելու համար։»

Վիէննայի Բժշկական Մամուլը կ'ըսէ (1 մարտ 1885).

Տր. Ռիադմանի Մաքրողականը արժանի է մեծ բժշկաց բազմաթիւ յանձնարարութեանց։

Այս Մաքրողական միակ [illegible] դեղն է ընդդէմ Պնդութեան։

Մէկ մատնոցի պարունակութեամբ դեղ եթէ ներքսարկես սրբանին մէջ, անմիջապէս արտաքնոց կ'երթաս։ Եթէ ազդեցութիւնը շատ զօրեղ կամ արագ է, կարելի է խառնել հարկ եղածին չափ ջուր, որպէս զի կանոնաւորապէս ընէ փորը։

Մանկանց համար ջրախառն Մաքրողականը կը բաւէ սովորաբար։

Մանկանց վտանգաւոր թանչքին առաջքն առնլու լաւագոյն դարմանն է օրն երկու անգամ հանել փորը։

Արիւներթութիւն. Սրբանին մէջ կը խոթեն քիչ մը բամբակ որ թաթխուած լինի ջրախառն Մաքրողականի մէջ (ամբողջ ժամ մը, օրը երկու անգամ)։

Համաճարակ հիւանդութեանց, Թիֆօի, Քոլերայի եւլն ատեն, մարդ զգուշանալու է ներքին դեղերէ։ Եթէ փորն օրը երկու անգամ ընէ, լաւագոյն դարմանն է ժամանակ չտալու համար միքրոպներուն որ ծաւալին։

Ստամոքսի հիւանդութիւնք. Ներքսարկութիւն մ'ընել ճաշէ յետոյ։

Բոլոր [illegible] Դէշ, Կաթուած, փսխում, ստամոքսի ցաւ, խիթ, շնչհեղձութիւն, փորին անմիջապէս ելնելը մեծ օգուտ կ'ընէ։ Շատ առատ ճաշէ մը յետոյ մարդ ինքզինքը կը գտնէ ներքսարկութեամբ մը և շատ անգամ վտանգաւոր անմարսութեան մը առաջքը կ'առնէ. [illegible] միջոցին, մի՛ մոռնաք այս հանգիստ դեղը։

Նա որ գիտէ մաքրողական ներքինի դեղերու շատ գործածութեան հետեւանքներն և մեծ քանակութեամբ ջուր ներսառնելով յառաջ եկած ախտաբեր արդիւնքները, ինչպէս են ընդարմացում մեծ աղեաց, ախտութիւն, արիւներթութիւն, պիտի ընտրէ միշտ այս նոր դեղն, որ ազդեցութիւնը նոյն կը մնայ քանի մը տարի վերջն իսկ։

Դեղատանց մէջ կը ծախուի.

1 ամբողջ շիշ	1 մեճիտիէ
½ շիշ	½ »
¼ »	¼ »
Գրեխը	½ մեճիտիէ

Գործարանին նշանն է գրեխ մը և անունն էտիքէտներուն և շիշերուն վրայ։

ՏՐ. ՌԻԱԴՄԱՆՆ

Մասնագէտ որովայնի խօթութեանց և կանանց հիւանդութեանց

Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար միակ կեդրոնատեղին է Տր. Շմիտէկ, յԱդրիանուպոլիս։—Ի Կ. Պոլիս կը ծախուի Պ. Գասդորիտէսի դեղարանն, Քարաքէօյ թիւ 5 և ի Դեղագործական Մթերանոցն, Մեծ փողոց Ղալաթիոյ, 35, Կայարան Պէշիքթաշի Թըրամուէյից։

Ծան. Մաչսդրիխի պատարանն 3000 ֆրանքի տուգանաց և դատին ծախուց դատապարտեց Պրուխնաման և Գոնսդանդէն խմբագիրներն, այս դեղին դէմ գրած լինելնուն համար։ Պուա-լը-Տիւքի վերաքննիչ ատեանը բոլորովին հաստատեց այս վճիռը։ (12 մայիս 1885)։

979

ԺԱՆ ԲՍԱԼԴԻ.— ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ, Նոր բացուած Բերայի Մեծ փողոցը, 127, և ի Գուլէ-Գափու, Կալաթայի աշտարակին դիմաց և Եազըճը փողոցին քով, թիւ 657.— ՄԵԾ ՄԸ ԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՀԿԱՐԱՍԵԱՑ, նոյն փողոց թիւ 657, 659, 661, 663.— Ամեն տեսակ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ.— ՇՔԵՂԱԿԵՐՏ ԿԱՐԱՍԻՖԵՐ, ամեն ճոխութեամբ և կատարելութեամբ.— Ամեն տեսակ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ.— Սրահներու համար ամեն տեսակ օթոցներ, գանապէներ, թիկնաթոռներ, աթոռներ.— Ամեն տեսակ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ և հազար տեսակ ուրիշ կարասիներ.— ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ալ կ'ընդունուին, կարճ պայմանաժամի համար.— ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ, ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆ, ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ.

Ծան. Չշփոթել ԲՍԱԼԴԻ ԵՂԲԱՐՑ վաճառատան հետ.

691

ԱԶԳ ԱՌ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՍ

Ապացուցուած է թէ երկրագործական մեքենայից ամենէն կարեւորն այն է, անժխտելի կերպիւ, որ մարդկային թեւին տեղը կը բռնէ, յարդը պատրաստելու և միանգամայն ցորենը ծեծելու համար։ Այսօրինակ ոչ մէկ մեքենայ, որ անիւով և շոգւով է, դեռ մտցուած չէր ի Թուրքիա։

MARSHALL SONS ET CO.

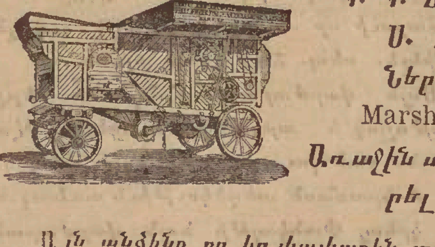

Պ. Պ. ՃՈՆ ԹՈՄՍԸՆ և
Ս. ԹԻՒՐԱՊԵԱՆ,
Ներկայացուցիչք
Marshall Sons et Co.
Առաջին անգամ իրենք բերել տուած են։

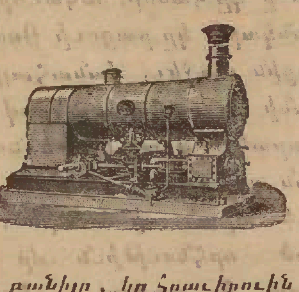

Այն անձինք որ կը փափաքին տեսնել այս մեքենային բանիլը, կը հրաւիրուին դիմել առ գործակատարս, Թոմսըն խան, Պոլիս, որք պիտի տան հարկ եղած տեղեկութիւնները։

980 15—26

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ „ՏՕՅՉԸՐ ԼՕՅՏ"

Ի ՊԷՌԼԻՆ

Շահաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ ապրանք, դրամածրարք եւայլն, շոգենաւով եւ առագաստանաւով ուղարկուած։

Ընդհանուր գործակալ Կ. Պոլսոյ
ՏԻՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
Թիւ 4 Հավուզլու խան, Պոլիս

791

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ընդհանուր գործակատար ՀԷՐՄ. ՀԷԼՊԻՆԿ
Կալաթա, Քարանթինա փողոց, թիւ 9

ԼԱԹՐԱՆՍԱԹԼԱՆԹԻՔ

ՇԱՀԱՒԷՏ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ Կ'ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԷ
ՏՈՒՆԵՐ, ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ, ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ, ՇԱՐԺԱԿԱՆ
ԳՈՅՔ ԵՒ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ

566

ԿՐԷՆ ՏԸ ԼԷՆ ԹԱՐԷՆ

GRAINE DE LIN TARIN
MARQUE DE FABRIQUE
PARIS
GRAINE DE LIN TARIN
Pharmacien de 1re Classe, ex-interne des Hôpitaux
Place des Petits-Pères, 9, PARIS
PRÉPARATION toute spéciale & NOUVELLE
pour combattre avec succès
CONSTIPATIONS, COLIQUES, DIARRHÉES,
MALADIES DU FOIE
de la VESSIE & des VOIES URINAIRES
HÉMORRHAGIES NASALES
INFLAMMATIONS DES POUMONS, DES INTESTINS
HÉMORRHOÏDES, CLOUS, FURONCLES
Cette graine très émolliente est employée avantageusement dans toutes les maladies où l'usage de la TISANE de GRAINE de LIN est indiqué. Une cuillerée à potage matin et soir dans un quart de verre d'eau froide (avaler l'eau et la graine) telle était la dose du DOCTEUR TROUSSEAU contre les coliques et les constipations opiniâtres.
DÉPÔT DANS TOUTES LES PHARMACIES & HERBORISTERIES de France et de l'Étranger.
PRIX DE LA BOITE: 1f30

Այդ ուտայէս կը բուժէ Պնդութիւն Թանչք Փայծեղնի և միզական գործարանաց հիւանդութիւններ

Պահանջել գործարանիս նշանն և կնքաշի վրայ սեւով տպագրեալ կնիքը։

Մէկ տուփին գինն է 1·30 Փր.

Կը գտնուի ամեն դեղարանաց մէջ 606

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ

ԲՈՒՏԻՆԱ (Գորսիքա), Բնական հանքաջուր երկաթախառն, թթուային, կազային. ամենազդու դարման ընդդէմ արեան տկարութեան, դեղնութեան, սենդի, ստամոքսի ցաւերու, եւ արեան նուազութենէն յառաջ եկած ամեն հիւանդութեանց։

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՈԼՈՐ ՋՈՒՐԵՐԷՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ։

Հանքին տէրն է Ֆ. Մոլինարի, 2, Պավօ փողոց, Մարսիլիա։ Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալք են ԳԱՌԱՎԻՍ եւ ԲԵՌԴԻՔԻԴԻ, Ասաա խան, 4, Մաքսի փողոց, Ղալաթիա։

Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ։

621

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի Կալաթա Կլավանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻԷՏԼԻՆԿԷՐ

Վճարման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն.

626

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրբուլէ և Միջերկրականի գիծը բանող

Շոգենաւք

Անուանք	Թօնէյ	Անուանք	Թօնէյ
Քանոբուս	4200	Ալֆինքս	3000
Ֆէրօս	4000	Օսայրիս	3000
[illegible]	4000	[illegible]	3000
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Դիմել առ [illegible] և ԸՆԿ.
[illegible]
ՉԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
811 [illegible] Լիվերպուլ

ԽԷՏԻՒԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

[illegible]

Դիմել առ գործակալութեան ԲԻՆԻԹԻ ՊԷՅԼԻ
Թիւ 17-18 [illegible]
536 [illegible]

ՎԻՐԹ-ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

[illegible]

Անուանք	Թօնէյ	Անուանք	Թօնէյ
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

Թիւ 1, [illegible]

[illegible]

546

ԲՈՒՐՍԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

Անուանք	Թօնէյ	Անուանք	Թօնէյ
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱՇԱ և ԸՆԿ.

556

ՍԻՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թօնէյ	Անուանք	Թօնէյ
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

Ս. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՐԴԻ
Թիւ 17-18, [illegible]

851

Պատասխանատու Ս. ՅԱՐԹԻՒՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 12 Մայիս (Ն. Տ.) 1887, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՒԱՐՔԻՑ

	4	6	8	10	2	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
Կ. Պոլիս	6 15	6 49	7 17	7 45	8 15	8 41	9 10	10 11	10 37	11 10	11 38	1 49	2 17	2 50	3 40	4 14	4 45	5 15	5 46	6 48	7	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՒԱՐՔԻՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	1	41	43	45
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

576